

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Prevence rizikového chování v prostředí Armády České republiky

Vypracoval: Natálie Ďurechová
Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Procházka, Ph.D.
České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

17. prosince 2019

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu této bakalářské práce PhDr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za vedení mé práce, cenné odborné rady, připomínky a věnovaný čas. Dále děkuji Ing. Bc. Martině Chánové, vedoucí komise PRCH u Centra zdravotních služeb AČR v Bechyni, za pomoc při získání vhledu do problematiky v prostředí AČR. V neposlední řadě bych ráda poděkovala své matce Bc. Jitce Ďurechové za podporu a trpělivost během psaní bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá rizikovým chováním a programy pro jeho prevenci v prostředí Armády ČR. Teoretická část práce seznamuje čtenáře se všeobecným pojetím norem a rizikového chování, s charakteristikou a výskytem rizikového chování v Armádě ČR. Je zde uvedena obecná charakteristika prevence a představena Koncepce prevence rizikového chování v Armádě ČR. Metodologická část práce obsahuje kvantitativní výzkum dotazníkovým šetřením zaměřeným na zjištění míry výskytu rizikového chování a zjištění názoru respondentů na preventivní programy pro minimalizaci rizikového chování.

Klíčová slova: rizikové chování, norma, prevence

Abstract

The bachelor thesis deals with risk behavior and programs for its prevention in the Czech Army environment. The theoretical part introduces the reader to the general concept of standards and risk behavior, the characteristics and occurrence of risk behavior in the Army of the Czech Republic. There is a general description of prevention and introduced Concept of prevention of risk behavior in the Army of the Czech Republic. The methodological part of the thesis contains quantitative research by means of a questionnaire survey focused on finding out the rate of occurrence of risky behavior and finding out the respondents' opinion on preventive programs to minimize risky behavior.

Key words: risk behavior, norm, prevention

Obsah	
Obsah	5
Úvod	6
1 Teoretická část	8
1.1 Normy, chování, rizikové chování - všeobecné pojetí	8
1.2 Rizikové chování v Armádě ČR - charakteristika a výskyt	9
1.3 Prevence - obecná charakteristika.....	17
1.4 Koncepce prevence rizikového chování v Armádě České republiky	20
1.5 Objekty a subjekty prevence rizikového chování	25
2 Metodologická část	28
2.1 Metoda a cíle výzkumu.....	28
2.2 Podklady pro vlastní výzkum – zdroje	28
2.3 Výzkumný předpoklad č. 1.	30
2.4 Výzkumný předpoklad č. 2.	37
Závěr	46
Seznam tabulek a grafů	50
Přílohy	51

Úvod

„V každém charakteru je nějaká lidská kvalita, která převyšuje mužskost nebo ženskost. Společnost rozhoduje, jak se mají chovat muži, jak ženy, ale největší svoboda lidského bytí je být člověkem, osvobodit se od rolí.“

Andreas Scholl

Současná postmoderní doba klade extrémní nároky na člověka jako osobnost, na jeho psychiku a vývoj. Životní stres a shon neumožňuje kvalitní naplňování základních životních potřeb, jakými jsou láska, uznání, sounáležitost, bezpečí, přátelství a v neposlední řadě také rodinné a vztahové funkce člověka. Hodnoty společnosti jako celku se v důsledku toho mění a jejich naplňování je stále obtížnější. Hodnoty jednotlivců nejsou naplňovány, a tito jednotlivci - či celé skupiny - pak hledají náhradní řešení, které může být pro společnost nežádoucí až patologické a tím vzniká živná půda problematiky zvané sociálně patologické jevy, projevující se rizikovým chováním.

Rizikovým chováním nezůstává nedotčena ani Armáda České republiky (dále jen AČR), jakožto hlavní strategický nástroj k zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti státu. V době, kdy je všeobecně vnímáno nebezpečí a hrozby terorismu, popř. válek, se role a význam armády pro stát zesiluje. Náročná služba s sebou přináší mnohá úskalí, která mohou být příčinou rizikového chování. To by pro rezort Ministerstva obrany (MO) mohlo být velmi nebezpečné, neboť se zde, mimo jiné, jedná o službu se zbraní. Vznik a vývoj rizikového chování je bezesporu odrazem vzorku celé společnosti. Rozvoj tohoto chování je komplexní a mnohvrstevný jev s řadou vzájemně se ovlivňujících potenciálních rizik pro jedince i pro společnost. Jde zejména o jeho negativní sociální, zdravotní, trestněprávní, bezpečnostní a ekonomické dopady, které nepříznivě ovlivňují zdravý vývoj jednotlivců i společnosti ve všech uvedených aspektech.

Této problematice se rezort obrany dlouhodobě intenzivně a cíleně věnuje za pomoci koncepcí, strategií, preventivních programů, projektů, psychologické a duchovní služby. Jsou na ně vyčleněny jak nemalé finanční prostředky, tak lidské zdroje, tato tematika je v těchto časech velmi frekventovanou záležitostí. Účelem všech těchto aktivit je koordinovaným přístupem a činnostmi předcházet negativním důsledkům spojeným

s rizikovým chováním a snížit škody (zdravotní, sociální, ekonomické, nemotné) působené rizikovým chováním jak pro jedince, tak pro společnost, včetně dopadů na státní rozpočty.

S profesionalizací armády v roce 2005 se v průběhu let pouze mění struktura a výskyt tohoto chování; došlo ke snížení výskytu případů alkoholismu, užívání drog a šikany, naopak došlo zde k nárůstu počtu případů v oblasti tzv. nezdravých mezilidských vztahů a korupce.

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na rizikové chování v prostředí AČR se zacílením na jeho častější formy a výskyt, dále na strategie a priority programů určené k prevenci tohoto chování v rámci AČR.

Cílem práce je, s využitím výsledků vlastního šetření zjistit, do jaké míry je AČR rizikovým chováním zasažena, jakými nástroji předchází jejich vzniku a jak samotní příslušníci armády vnímají a hodnotí preventivní programy z hlediska jejich kvality, účelnosti, reflexe absolvovaných seminářů.

Pro dosažení cíle jsem si stanovila dva výzkumné předpoklady. První předpokládá, že většina respondentů se při výkonu své profese neseťkala s projevy některého druhu rizikového chování. Druhý výzkumný předpoklad zní, že rezort MO se v dostatečné míře zabývá prevencí rizikového chování, o programech prevence jsou respondenti dobře informováni, kladně je hodnotí a v kontextu náročnosti profese je vnímají jako účinné a přínosné. V tak specifickém prostředí jakým armáda je, není snadné vytvořit jednotný a účinný preventivní program, který by byl aplikovatelný na všechny stupně armádní hierarchie. Je tudíž potřeba reagovat a zohlednit dílčí potřeby útvarů, zejména těch se zvláštním režimem či speciálních jednotek.

Je na místě podotknout, že AČR je prostředí, v němž jsou zaměstnáni nejen profesionální vojáci, ale také občanskí zaměstnanci, jichž se tato problematika týká rovněž. Pro účely zmapování situace jsem si zvolila metodu kvantitativního průzkumu s dotazníkovým šetřením. Výsledkem bude zjištění, s jakými formami rizikového chování se armádní zaměstnanci setkávají, jak hodnotí svou informovanost v této oblasti a jak hodnotí preventivní programy s ohledem na jejich účinnost v praktickém profesním životě.

1 Teoretická část

1.1 Normy, chování, rizikové chování - všeobecné pojetí

Každá společnost má určený soubor pravidel a norem chování, jimiž vymezuje a reguluje lidské chování v určitých situacích, načež následně toto chování očekává.

Pojmem norma označujeme všeobecně závazné pravidlo, které je kritériem pro posouzení určitého jevu ve smyslu obvyklé, běžné, nejčastější, normální. Podle jevu, k němuž se norma vztahuje, potom rozlišujeme normy právní, sociální, psychologické, etické, estetické apod. (Klimeš, 2005).

Pro účely tématu týkajícího se rizikového chování je nejbližší norma sociální. Tento souborný termín zahrnuje obecná, společensky přijatá, uznávaná a tím závazná pravidla, vymezující více či méně očekávané standardizované způsoby chování příslušníků určitého sociálního útvaru, případně kultury. Jejich nedodržování je společensky trestáno a utlumováno, dodržování preferováno a odměňováno (Lindhart, 1996).

Sociální normy pak vytvářejí systém chování ovlivněného skupinou v určité sociální pozici, tedy sociální role, které vyjadřují jak něco vyžadovaného (role studenta, zaměstnance), tak přirozeného (role rodiče).

V případech, kdy z jakéhokoli důvodu dochází k porušování těchto pravidel a chování člověka se vůči nim v různé míře vymyká, dochází ke vzniku sociálně nežádoucích jevů.

Tyto jsou důsledkem krizových faktorů v činnosti lidí. Dochází k nim vždy tam, kde selhává lidský faktor v důsledku porušení norem, zákonů, pravidel a obecně lidských zásad. Následkem je rizikové až nezdravé chování jedince (Fischer, Škoda, 2009).

Rizikové chování (někdy též sociálně nežádoucí chování) je pojem posledních let, který nahrazuje pojem již zastaralý - sociálně patologické jevy. Tento starý pojem se v některých platných legislativních dokumentech stále ještě používá. *"Rizikovým chováním rozumíme takové vzorce chování, v jejichž důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince i pro společnost. Vzorce rizikového chování přitom považujeme za soubor fenoménů, jejichž existenci a důsledky je možné podrobit vědeckému zkoumání a které lze ovlivňovat preventivními a léčebnými intervencemi"* (Miovský, a kol., 2015).

1.2 Rizikové chování v Armádě ČR - charakteristika a výskyt

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním, usnesení vlády o *Národní strategii protidrogové politiky*, o *Strategii prevence kriminality v ČR* a dalších vládních usnesení vydávaných na příslušná období jsou klíčovými dokumenty vlády ČR, z nichž pak vychází *Rozkaz ministra obrany č. 56*, vydaný v květnu 2015, novelizovaný v roce 2016 a 2019 *Primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany*. Zmíněný Rozkaz ministra obrany definuje rizikové chování jako "takové formy chování, které mají negativní dopady na zdraví, sociální a psychickou pohodu personálu a jsou určitým způsobem ohrožující i pro jeho sociální okolí" (RMO č. 56, 2015, s.1).

RMO č. 56 (2015) mezi formy rizikového chování zařazuje zejména:

- rizikové zdravotní návyky a závislostní chování - např. škodlivé užívání návykových látek, nezdravé stravovací návyky a nedostatečná pohybová aktivita, hazardní hráčství a sázkařství, závislost na informačních technologiích;
- delikventní chování ve vztahu k hmotnému majetku - např. přestupky a trestné činy v oblasti majtkové kriminality, vandalismus, sprejerství;
- interpersonální agresivní chování - např. násilí, šikana, rasová nesnášenlivost a diskriminace některých skupin, kyberšikana, extremismus, terorismus;
- rizikové sexuální chování - např. promiskuita, sexuální obtěžování, šíření pohlavních nemocí;
- ve vztahu k rodině, společnosti a institucím - např. zanedbání povinné výživy, domácí násilí, týraní svěřené osoby, negativní působení sekt, maření výkonu úředního rozhodnutí, poškozování cizích práv, dopravní silniční nehody.

Tato kapitola se věnuje charakteristice a výskytu rizikového chování vybraných druhů, na něž je v prostředí armády zesílená pozornost. Základními činiteli v této problematice jsou lidé a interpersonální vztahy, zejména vztahy na pracovišti.

Šikana, mobbing, bossing

V životě většiny lidí bývá práce velice důležitým rozměrem. Interakce mezi lidmi a komunikace zcela běžně vedou k interpersonálním konfliktům různého charakteru. V současné době se zvyšuje zájem o šikanu na pracovišti, bývá považována za závažný problém současného pracovního prostředí. Došlo pouze k jakémusi přetransformování

pojmu šikana k termínům mobbing a bossing, čili pojmům, které reprezentují konflikty na pracovišti (Cakirpaloglu a kol., 2016).

Fehlau (2003) tyto konflikty rozděluje podle jejich aktérů na tři skupiny:

- intrapersonální konflikty - odehrávají se uvnitř člověka samého, jsou příčinou osobních problémů a pochybností jedince o sobě samém;
- interpersonální konflikty - jsou případy sporů mezi dvěma lidmi;
- konflikty mezi skupinami lidí - spory mezi skupinami osob, které jsou v rámci skupiny spojeny nejrůznějšími společnými znaky a jedna skupina pak při různých příležitostech „nasazuje“ na druhou.

Autor dále rozlišuje různé příčiny konfliktů, jako kupř. rozdíly ve vnímání problémů a pracovního hodnocení, rozdíly, mnohdy v motivech a cílech, neslučitelnost rolí, zápas o uznání a zdroje, obtížné mezilidské vztahy, změny v organizaci aj.

Šikanou (bullyingem) je označováno destruktivní chování, které je agresivní a systematické, vyskytuje se opakovaně během určitého období, působí agresorovi potěšení. Jedná se o opakovanou agresi, ať verbální, psychickou či fyzickou, kterou jedinec či skupina směřuje vůči ostatním. Mezi nejzávažnější charakteristiky šikany na pracovišti se řadí dlouhodobost obtěžování zaměstnance, různorodost použitých negativních praktik a intencionalitu agresora.

Pojmem mobbing (z angl. někoho napadnout, zahrnovat výčitkami) je označován subtilní projev agrese na pracovišti, kdy zaměstnanec denně, v průběhu několika měsíců čelí nepřátelství ze strany jednoho nebo více jedinců, přičemž prožívá bezmocnost a strach, že bude vyloučen z kolektivu. V kontextu této definice je prvním výrazným znakem, který charakterizuje a odlišuje mobbing od jiných forem násilí, opakovatelnost negativních aktů interpersonální agrese. Jde o přesně vymezenou cílenou formu psychického teroru, situaci, kdy je člověk napadán jednou či více osobami, systematicky, minimálně jednou týdně, během půlroku souvisle, s cílem a efektem izolace a vyloučení oběti ze společné činnosti, což je základní strategií mobbingu. Projevuje se pomluvami, zesměšňováním, ponižováním, ignorací, ústřky, finanční újmou. Záměr způsobit újmu jiné osobě, je považován za hlavní znak, kterým se mobbing odlišuje od ostatních jevů či náhodného epizodického ublížení. V závěru procesu ve většině případů deprimovaná a zdrcená oběť zpravidla opouští pracoviště, většinou s následky (Cakirpaloglu a kol., 2016).

Dalším termínem spojovaným s pracovním prostředím je bossing (z anglického boss-šéf). Cakirpaloglu (2016) popisuje bossing jako "*podobu mobbingu, který vychází od osoby nadřizené v kolektivní hierarchii a zneužívající svého postavení a moci směrem dolů*" (Cakirpaloglu a kol., 2016, s. 18). Nadřizený nemusí být nutně přímo iniciátorem, k naplnění jednání bossingu postačuje, i pouhé jeho přihlížení takovému konání na pracovišti, respektive pokud se toto děje s jeho vědomím a on nezasáhne. Konkrétně se bossing může projevovat neoprávněnými a nesmyslnými požadavky na podřízeného, opětovným a nepřiměřeným tlakem na jeho pracovní výkon, nesplnitelné pracovní úkoly, což může vést k přepracování, přetížení, psychickým potížím a následně až k odchodu ze zaměstnání. Vedoucí pracovník tak může mít za cíl například vynucení poslušnosti či odchod oběti z pracoviště. Vedoucí pracovník má z titulu své pozice v rukou moc a nástroje k zneužívání moci a kompetencí.

Relativně novým způsobem psychoteroru, který může doprovázet předchozí formy je kyberšikana. Pro tu je typické, že jsou při ní využívány nové komunikační a informační technologie, s jejichž pomocí je oběť anonymně urážena, zavražďována a zesměšňována. Nebezpečí tohoto druhu šikany se potencuje tím, že záměrně nepravdivou a hanlivou informaci lze rozšířit během velmi krátkého času mezi větší počet lidí. Možnost obrany je minimální, zato dopad může být až tragický (Hubinková a kol., 2008).

S pracovním prostředím souvisí další jev, který je též nositelem prvků nezdravých sociálních vztahů, a je jím sexuální obtěžování (z angl. *sexual harassment*). Jedná se zde o chování sexuální povahy, nebo jiné sexuálně založené chování, které se dotýká důstojnosti žen a mužů na pracovišti. Toto chování zahrnuje nežádoucí fyzické, verbální, ale i neverbální projevy. V současném zákoníku práce se stalo zákonně vymezenou diskriminací. Podle psychologů podstatou mnohdy není potřeba sexu, ale utvrzení moci, projevy obtěžování sexuálního charakteru často také vyplývá z komplexů nebo naopak z pocitu nadřazenosti. Tohoto jednání se mohou dopouštět osoby jak zakomplexované, tak také sebevědomé. Nevhodné chování sexuálního rázu není jenom doménou mužů, své pracovní pozice k nadřazenému sexuálnímu chování využívají i ženy vůči mužům a studie, které byly na toto téma zpracovávány, dokazují, že muži tuto skutečnost nesou dokonce hůře než ženy. Jedná se např. o studii *Rovné příležitosti pro ženy a muže v ozbrojených sborech z pohledu práva* (Ministerstvo vnitra, 2015). Přestože v Armádě České republiky působí cca 1/7 žen (13%), sexuální obtěžování se v tomto prostředí v podstatě téměř nevyskytuje, jak vyplývá z tabulky přehledů výskytu jednotlivých forem rizikového

chování v přílohách (Tabulka 2 Výskyt rizikového chování personálu MO za období 2016; Tabulka 3 Výskyt rizikového chování personálu rezortu MO za období 2017; Tabulka 4 Výskyt rizikového chování personálu rezortu MO v období 2018).

Vzájemné vztahy mezi lidmi ovlivňuje vždy způsob chování a jednání každého jedince. Mezi zdravé mezilidské vztahy určitě nepatří např. extrémní egoismus, ignorace obecných morálních zásad, intolerance, nezáměr o týmovou práci, vandalismus, propagace násilí apod. Právě tak na pracoviště nepatří nezdravé návyky včetně závislostního chování a zneužívání návykových látek. Řadí se mezi ně zejména alkohol a nelegální drogy.

Jak vyplývá z *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 - 2027* závislostní chování není věcí tzv. silné či slabé vůle, která by se dala ovlivnit pouze rozhodnutím jedince či pouze správnou výchovou a prevencí. Na závislostní chování je nahlíženo komplexně a interdisciplinárně jako na problém vycházející z bio-psycho-socio-spirituálního modelu závislostí. V kontextu duševního zdraví se s problémem závislostí pojí často psychické problémy, závislost je doprovázena somatickými onemocněními. V zásadní míře do oblasti závislosti vstupují také další socioekonomické faktory, jako jsou zadluženost, nezaměstnanost, problémy s bydlením, s rodinným a sociálním zázemím.

Tato strategie se oproti té předešlé kromě alkoholu, tabáku, nelegálních drog a hazardního hraní nově a podrobněji zaměří na další témata, která nebyla dosud koordinovaně řešena – především nadužívání psychoaktivních léčivých přípravků a nadužívání moderních technologií. V ČR se počet osob, které jsou v riziku vzniku závislosti, a jsou tak potenciálními nositeli společenských, zdravotních, sociálních problémů na úrovni jednotlivce i společnosti, odhaduje v současnosti následovně (tyto skupiny se do značné míry překrývají):

- 1,6 mil. uživatelů alkoholu v riziku (denních konzumentů alkoholu je cca 600 tis.; denních konzumentů vysokých dávek cca 100 tis.);
- mil. denních kuřáků;
- 900 tis. osob zneužívajících sedativa a hypnotika;
- 125 tis. uživatelů konopí v riziku;
- 80–120 tis. patologických hráčů;
- 45 tis. injekčních uživatelů pervitinu a opioidů (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2019).

Dále k jednotlivým druhům závislostního chování *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 - 2027* uvádí:

Tabák

Užívání tabáku je jednou z hlavních příčin nemocnosti a úmrtnosti v ČR, téměř 20 % celkové úmrtnosti jde na vrub kouření. Největší zdravotní zátěž v souvislosti s tabákem se projevuje u osob ve středním a starším věku. Míra pravidelného kouření v dospělé populaci je aktuálně kolem 25 %, je patrný setrvalý sestupný trend. Užívání ostatních forem tabákových výrobků – bezdýmného tabáku, nových zahříváných tabákových výrobků nebo elektronických cigaret dosahuje nižší míry výskytu.

Alkohol

Alkohol je jednou z hlavních příčin nemocnosti a úmrtnosti v ČR, cca 6 % celkové úmrtnosti jde na vrub užívání alkoholu. ČR patří k zemím s nejvyšší mírou užívání nadměrných dávek alkoholu v Evropě. Spotřeba alkoholu na obyvatele je jedna z vyšších na světě.

Nelegální návykové látky

Míra užívání nelegálních návykových látek v české populaci je vysoká a v mezinárodním měřítku nadprůměrná především u konopných drog. V kategorii rizika v souvislosti s užíváním konopných látek se nachází celkem 4,4 % dospělé populace (především mladých mužů), 1,8 % spadá do kategorie vysokého rizika. Aktuálně je v dospělé populaci ČR odhadnuto cca 0,7 % (cca 50 tis. osob) problémových uživatelů opioidů a metamfetaminu (pervitinu), dlouhodobě dochází k nárůstu především u pervitinu. ČR je v mezinárodním kontextu charakteristická problémovým užíváním pervitinu. Hlavním opioidem mezi problémovými uživateli drog v ČR je buprenorfin, který uniká ze systému legálního využití na nelegální trh, aktuálně však roste míra užívání heroinu a opioidních analgetik. Problémové užívání opioidů a pervitinu je v ČR na úrovni evropského průměru, ale míra injekční aplikace je v ČR nad evropským průměrem.

Psychoaktivní léčivé přípravky

Problémové užívání léčivých přípravků se týká především opioidních analgetik, sedativ a hypnotik. Vyskytuje se jak v obecné populaci, tak mezi problémovými uživateli ostatních návykových látek (pervitinu, opioidů, alkoholu). Počet osob zneužívajících sedativa a hypnotika v ČR se aktuálně odhaduje na cca 900 tis. Problémové užívání především opioidních analgetik, sedativ a hypnotik je dlouhodobě skrytý a neřešený problém. Nejsou realizovány informační ani jiné aktivity mezi předepisujícími lékaři ani mezi pacienty.

Hazardní hraní

Zatímco nabídka technických her (automatů) klesá, roste nabídka živých her, a především on-line her, neboť nový zákon otevřel legální on-line trh v ČR. To představuje přesun těžiště rizika problémového hraní z technických her na on-line hry, a vzniku závislostního chování. Nabídka loterií i okamžitých loterií (stíracích losů) je velmi vysoká a jsou považovány za produkt s nízkými společenskými riziky, nabídka on-line loterií však může přinést nová rizika. Reklama na hazardní hry, zejména kurzové sázky, je všudypřítomná, přispívá k jejich normalizaci a vyšší dostupnosti (Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2019).

V prostředí AČR je užívání návykových látek naprosto nepřijatelné a je důvodem ukončení služebního či pracovního poměru bez výsluhových náležitostí. V rámci boje proti tomuto závažnému jevu jsou na základě *Metodického opatření náčelníka Vojenské zdravotnické služby k profesnímu testování osob na omamné a psychotropní látky*, prováděny preventivní povinné testy na jejich užívání.

Podle tohoto opatření se testy provádí:

- při přijímání vojáka do služby v AČR;
- před vysláním vojáka ke službě do zahraničí a po jeho návratu;
- v rámci preventivních kontrolních vyšetření jak v ordinacích lékaře, tak přímo na pracovištích (testy na požití alkoholu) za účasti příslušníka Vojenské policie;
- při běžných kontrolách prováděných Vojenskou policií.

Nejčastěji testované skupiny látek jsou amfetamin, metamfetamin, extáze, cannabinoidy, opiáty (heroin, morfin, kodein). Podle přehledů drogové epidemiologie AČR bylo v roce 2018 provedeno 5 325 odborných lékařských vyšetření na tyto látky v rámci celé armády, na rok 2019 byl schválen požadavek na provedení 11 493 těchto vyšetření. V letech 2016 - 2018 bylo odebráno 15 577 vzorků na OPL, z nichž bylo 61 pozitivních. Z tohoto počtu pozitivních bylo 72% z řad studentů vojenské školy a vojáků v přípravné službě, 2% příslušníků hradní stráže, žádný občanský zaměstnanec, zbylá procenta byla mezi ostatními složkami AČR (MO, 2018).

Kriminalitu (z lat. *criminalis* = zločinný; *crimen* = zločin) je možné definovat jako "výskyt chování, které je v dané společnosti trestné. Jedná se o činy a chování sankcionovatelné podle zákona, a to jak zjevné, tak latentní" (Fischer, Škoda, 2009, s. 155).

Obecným cílem prevence kriminality v rezortu MO je oslabovat rizikové faktory, které přispívají k výskytu delikventního jednání personálu. Na oblast prevence kriminality bylo dle analýz Agentury Personalistiky AČR v roce 2019 z rozpočtových prostředků AČR přiděleno 8 349 148 Kč a bylo realizováno 61 projektů, na integrovanou protidrogovou politiku 772 030 Kč a realizováno 26 projektů (Agentura personalistiky AČR, 2019).

Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 - 2019 řadí mezi nejčastější témata a zaměření projektů vzdělávacích aktivit dopravní nehodovost, dodržování lidských práv a svobod, přestupky a trestné činnosti, předcházení majetkové trestné činnosti, mezilidské vztahy a komunikace, finanční gramotnost a jiné. Z analýz trendů kriminality v rezortu MO lze nadále předpokládat výskyt trestných činů proti majetku (krádeže, podvody, zpronevěry), jejichž příčinou může být i vysoká zadluženost. Předpokládat lze mírný pokles počtu nehod se služebními vozidly a vzhledem k velkému počtu dojíždějících osob do zaměstnání může narůstat počet nehod se soukromými vozidly. Vzestupný trend vykazují také trestné činy ohrožení pod vlivem návykové látky. Předpokládána je stagnace počtu vojenských trestných činů, nově se objevují trestné činy proti rodině a dětem (zanedbání povinné výživy a týrání svěřené osoby). Z hlediska skladby pachatelů protiprávního jednání lze nejvyšší zastoupení předpokládat u vojáků poddůstojnického a praporčického sboru ve věkové kategorii 30 - 40 let.

Jak společnost, tak hospodářství i politiku, tedy i AČR jako organizaci postihuje korupce. Je přítomna ve všech zemích světa a zasahuje každou oblast lidské činnosti. Nelze však konstatovat, že by se jednalo o systémový problém provázaný s konkrétní činností či oblastí, spíše lze konstatovat, že korupční činnost je úzce vázána na morální selhání jednotlivce. Přesto lze specifikovat určité činnosti a oblasti, v nichž se vyskytuje častěji, jako např. oblast zadávání veřejných zakázek. Při průběhu korupčních jednání dochází ke zneužití moci a postavení porušením nestrannosti úředního úkonu výměnou za zisk, ať už materiální nebo jiný, dochází zde k poškození třetí strany (MO, 2014)

Bažantová (2007) popisuje korupci jako zneužití veřejné funkce k osobnímu prospěchu, přičemž za nejčastější typ korupce uvádí korupci politiků a korupci ve státní správě.

Armádní zakázky jsou několik posledních let ostře sledovány. Dle *Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti* bylo na protikorupční lince Ministerstva obrany (MO) přijato celkem 18 podání, z nichž 13 bylo anonymních. V porovnání s předchozím rokem se tak

jedná o mírný nárůst počtu přijatých podání. V roce 2017 činil počet podání 14, v roce 2016 - 9 podání. Všechna podání byla doručena prostřednictvím webového formuláře na Protikorupčním subportálu MO. Stěžovanými oblastmi jsou zejména nakládání s majetkem či finančními prostředky, vedlejší výdělečná činnost v době služby, poklesl počet podniků týkajících se veřejných zakázek. Jednou z nejvíce stěžovaných oblastí v roce 2018 byla oblast lidských zdrojů - stížnosti poukazovaly na nerovnoměrné odměňování zaměstnanců, zvláštní příplatky, vysílání do zahraničních operací, obohacování se majetkem státu, či podezření z korupčního jednání při opravách vojenské techniky či nepovolené ubytování ve vojenském objektu (MO, 2019).

Otázka, která nesmí zůstat opomenuta, a v armádě je jí věnována dlouhodobě zvýšená pozornost, je rovnost mužů a žen. Ve společnosti všeobecně, nejen v armádě, existuje totiž tendence teorie tzv. genderového stereotypu, což je označení pro teorii o tom, že veškeré rozdíly mezi mužem a ženou jsou dány biologicky a dochází k automatickému předpokladu určitých vlastností a schopností u obou pohlaví. Tento jev, jemuž je mu věnována na základě mezinárodních zákonů a úmluv velmi vysoká pozornost se v armádním prostředí oficiálně téměř nevyskytuje. V armádě i nadále pokračuje trend větší zaměstnanosti žen a vytváření vhodných podmínek pro jejich zařazování na celý výčet funkcí a pozic.

Poslední jev, který zde chci zmínit je extremismus. Tento je vždy součástí programů vytvářených Ministerstvem obrany, které stanovují priority primární prevence rizikového chování personálu rezortu ministerstva obrany. Nositeli extremismu jsou ti, kteří zastávají extrémní názory, např. propagují nacionalismus, neonacismus, fašismus, komunismus, rasismus atd. jinými slovy propagují hnutí potlačující lidská práva a podněcují k rasové nenávisti. Systém resortních preventivních aktivit k eliminaci projevů v rezortu MO směřuje k eliminaci případů, kdy vojáci podporují, propagují nebo sympatizují s extremistickými hnutími, k čemuž byl v roce 2010 přijat zákon č. 147/2010 Sb., který kromě propuštění ze služebního poměru zavedl i ztrátu nároku na výsluhové náležitosti u takto propouštěných vojáků. Odhalování projevů extremismu v prostředí armády ČR je primárně úkol pro Vojenskou policii. Ministerstvo obrany se v rámci dlouhodobě platných úkolů v oblasti boje proti extremismu zaměřuje na proces přijímání nových zájemců o služební poměr vojáka z povolání s cílem eliminovat jedince, kteří inklinují k extremistickým hnutím. Velký důraz je v přednáškové preventivní činnosti kladen rovněž na vnímání projevů extremismu kolegů na pracovišti, neztotožnění se s jejich protiprávním

jednáním a možnosti ochrany ze strany inspekce i nadřízených v případě, že se příslušník rozhodne takové jednání oznámit orgánům činným v trestním řízení. Od roku 2003 se této oblasti věnuje také Vojenské zpravodajství, kterému byl tento úkol uložen vládou. To se soustřeďuje na odhalování vazeb personálu na extremistické prostředí v ČR s cílem získat dostatečné množství relevantních informací, na jejichž základě by mohly příslušné orgány MO realizovat účinná opatření (MO, 2014).

V rámci odhalování pravicového extremismu zpřístupnila Policie ČR vojenským zpravodajcům některé své informační databáze. Armáda tak může využívat policejní data například preventivně při lustraci přijímaných nováčků. *Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 - 2019* uvádí, že v předešlých letech *"nebyl zaznamenán žádný případ projevu levicově orientovaného extremismu v rezortu MO, stejně jako projevu náboženského extremismu"* (MO, 2014, s. 9).

1.3 Prevence - obecná charakteristika

"Cílem prevence není předávání informací nebo to, aby se prevence líbila, ale to, aby se cílová populace chovala zdravěji" (Nešpor, 2007, s. 154).

Prevence (z lat. *praevenire* – předcházet) je předcházení, omezování, eliminace těchto jevů na přijatelnou míru tak, aby se nemohly rozvinout a nedošlo k nárůstu jejich škodlivosti.

Za prevenci rizikového chování jsou považovány jakékoli typy sociálních, výchovných, zdravotních či jiných intervencí směřujících k předcházení rizikového chování, zamezujících jeho dalšímu vývoji, zmírňujících již existující projevy a formy rizikového chování nebo pomáhajících řešit jeho důsledky (Miovský, a kol., 2015).

Prevence rizikového chování je součástí souhrnné činnosti v oblasti lidského faktoru. Prevencí se rozumí organizování konkrétních aktivit (výchovných, vzdělávacích, sociálních, zdravotních a další intervence), jejichž cílem je předcházet vzniku rizikového chování, minimalizovat jeho výskyt a eliminovat jeho případné dopady.

Podle stadia problému, na který je zaměřena, rozdělují Poláček a Forýtková (2006) prevenci na tři druhy:

Prevence primární

Základním principem primární prevence je snaha o cílené působení a účinnou výchovu k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování s cílem rozvoje psychosociálních

dovedností a zvládání zátěžových situací. Aktivity primární prevence programově přecházejí problémům a následkům spojeným s rizikovým chováním, případně minimalizují jeho dopad a omezují šíření.

Poláček a Forýtková (2006) dále dělí primární prevenci na specifickou a nespecifickou:

Specifická primární prevence

Zahrnuje preventivní programy a aktivity zaměřené na určitou formu rizikového chování. Realizovaná je jako všeobecná (zaměřena na veškerý personál, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika), selektivní (zaměřena na personál, u něhož lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování), indikovaná (zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování a vztahů).

Nespecifická primární prevence

Veškeré aktivity, podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání volného času, např. zájmové, sportovní a volnočasové aktivity.

V případě, že nejsou používány kvalitní a cílené projekty a programy, to vše s vhodným přístupem, místo toho nastupují pouze striktní zákazy, zastrášovací metody a programy pasivního charakteru, primární prevence je zcela neúčinná.

Prevence sekundární

Cílem sekundární prevence je včasné zachycení projevů rizikového chování a vhodné působení bránící jeho prohlubování. Zabývá se ohroženými nebo přímo postiženými jedinci, jejím cílem je zachytit a zabránit vzniku poruch v oblasti sociálního a psychického vývoje v raném stádiu.

Prevence terciární

Tento typ prevence nastupuje v případě již existujícího rizikového chování. Jejím cílem je předcházet zhoršení stavu, recidivě a především má snižovat případné důsledky takovýchto negativních jevů. Této úrovni prevence by se měli věnovat pouze úzce specializovaní odborníci, zaměření svou činností na osoby, u nichž se jev projevil, které jsou léčené, propuštěné z ochranných zařízení apod. Snaha terciární prevence je vývoj negativních jevů zpomalit, zastavit.

Nejefektivnější a nejúčinnější metodou v boji proti vzniku rizikového chování je prevence primární, která je prioritní a zásadní v každé společnosti. Předcházení vzniku situací, které by mohly vést ke konkrétnímu riziku a jeho nepříjemným až škodlivým následkům

zahrnuje výchovné a vzdělávací aktivity, volnočasové aktivity, osvětu, poradenství, informační systém prevence apod. Dále, jak uvádí Cakirpaloglu (2016, s. 62), "účinná prevence spočívá v dodržení statutárních norem a etického kodexu organizace, což zabezpečuje potřebnou důvěru, toleranci a spolupráci pracujících".

Cílem primární prevence v AČR je, jak uvádí *Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 -2019*, předcházet, minimalizovat a eliminovat aktuální výskyt rizikového chování, které může ohrožovat personál, rezortní majetek a bojeschopnost vojenských útvarů. Dále pak orientovat personál ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování, psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací.

Základní součástí v dosahování cílů prevence rizikového chování jsou vzdělávací činnosti, které tvoří nedílnou součást přípravy personálu k výkonu profese. Směřují ke zvyšování právního vědomí, k osvětě a propagaci kvalitního plnohodnotného života personálu. Doporučená vzdělávací témata stanovuje rezortní komise, jedno z témat, jež si určí vedoucí organizačního celku je vždy závazné. Další vzdělávací témata volí vedoucí podle situace v aktuálním výskytu rizikového chování personálu a dále podle zájmu personálu (MO, 2014).

Tabulka 1 Přehled realizovaného vzdělávání v rezortu MO 2016 - 2019

Téma přednášky	2016	2017	2018	1. pol. 2019
Alkohol, kouření a jejich dopady na zdraví	46	51	43	19
Bezpečnost silničního provozu v rezortu MO	138	151	162	53
Etiketa v rezortu MO a základy společenského chování	65	71	69	36
Mobbing - bossing	14	19	14	5
Legální drogy -zdravotní rizika	10	12	10	6
Nelegální drogy - zdravotní rizika	10	25	10	4
Extremismus a jeho aktuální projevy	25	21	15	4
Terorismus a jeho nebezpečí	25	13	15	4
Náboženství a konflikty	16	13	13	10

Rovnost mužů a žen	17	24	10	10
Motivace, vztahy na pracovišti	20	5	8	4
Zdravý životní styl	1	1	0	0
Psychické násilí - fenomén moderní doby	7	5	6	3
Prevence stresu	4	2	4	8
Mezilidské vztahy - aktuální problémy	5	8	11	5
Rezortní interní protikorupční program	1	3	1	1
Bezpečnost komunikace na internetu	8	12	14	10
Domácí násilí	1	1	1	2
Konec prokrastinace	1	2	2	1
Problematika hazardu	1	1	1	1
Finanční gramotnost	4	3	3	1
Prevence rizikového chování	9	7	8	4
Různé	16	24	18	10
Celkem	444	474	438	201

Zdroj: vlastní

Údaje uvedené v tabulce jsou převzaty z vnitrorezortních statistik, analýz a přehledů, které vyhotovuje a zveřejňuje Agentura personalistiky AČR, jsou k dispozici všem příslušníkům AČR na vnitrorezortním portálu.

1.4 Koncepty prevence rizikového chování v Armádě České republiky

AČR disponuje v podstatě dvěma nástroji jak ovlivňovat a omezovat rizikové chování, a to represí a prevencí, přičemž prioritně směřuje a zabezpečuje aktivity pro prevenci. Předpokladem pro plnění závazků politicko-vojenských ambicí ČR je zabezpečit kvalitně připravený a vzdělaný personál. Prevence rizikového chování (PRCH) je nedílnou součástí procesu jeho přípravy. K její kvalitě a účinnosti přispívá multidisciplinární přístup zainteresovaných rezortních služeb (humanitní, psychologická, duchovní, právní, finanční a vojenská zdravotnická služba), které zabezpečují cílevědomé, komplexní a systematické řešení problematiky prevence. Z tohoto hlediska jsou preferovány zejména dlouhodobé a na sebe navazující preventivní aktivity.

Základním východiskem pro zabezpečení PRCH v rezortu MO je skutečnost, že veškeré formy rizikového chování mají negativní dopad na plnění úkolů ozbrojených sil, na požadovanou kulturu organizace včetně kvality života personálu a jeho rodinných příslušníků. Významným pilířem preventivního působení je postupné zvyšování právního vědomí personálu.

Programy prevence jsou prioritně zacíleny na profesionální vojáky, žáky a studenty vojenských škol, civilní zaměstnance i jejich rodinné příslušníky. U všech vojenských útvarů a vojenských zařízení jsou zřízeny komise pro PRCH a funkce poradců preventistů. Rezortní komise pro prevenci je poradním, koordinačním a iniciujícím orgánem ministra obrany k řešení otázek spojených s touto problematikou.

Výkonný orgán pro prevenci plní zejména tyto úkoly:

- zabezpečuje realizaci minimálního preventivního programu a priorit stanovených rezortní komisí pro prevenci v oblasti prevence;
  - analyzuje zájmy a potřeby personálu v oblastech vzdělávání, naplňování volného času a podpory zdravého způsobu života;
  - zabezpečuje zpracování projektu prevence a efektivní využívání rozpočtových prostředků vyčleněných na jeho realizaci;
  - podílí se na zabezpečení opatření situační prevence;
  - prostřednictvím rezortních odborníků zprostředkovává pomoc při řešení osobních a rodinných problémů personálu, popř. jeho rodin, zejména pak vojáků, kteří vykonávají službu v zahraniční operaci;
  - podílí se na realizaci kontrolních činností v oblasti prevence;
  - koordinuje aktivity k podpoře zdravého způsobu života personálu s odmítáním škodlivého užívání návykových látek a hazardního hráčství;
  - spolupracuje s civilními institucemi při organizaci volnočasových aktivit personálu.
- (RMO č. 56/2015, 2015, str. 4)

Hlavním garantem pro oblast prevence rizikového chování je v rámci Ministerstva obrany sekce personální. Konkrétní zodpovědnost u jednotlivých útvarů a zařízení má velitel, jeho zástupce a výše zmíněná komise, která provádí též pravidelnou analýzu výskytu rizikového chování a vyhodnocuje účinnost realizovaných aktivit a opatření ve své působnosti.

Prevence rizikového chování je v rezortu obrany vymezena rezortním vnitřním předpisem - *Rozkazem ministra obrany č. 56/2015 Primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany*. K zabezpečení jednotného postupu v působnosti rezortu MO při realizaci úkolů primární prevence je stanovena *Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 - 2019*. Tato je aplikací právních předpisů a usnesení vlády ČR v oblasti integrované protidrogové politiky, prevence kriminality, boje proti extremismu a boje s korupcí, zejména:

- zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů;
- usnesení vlády č. 340 z roku 2010 *o Národní strategii protidrogové politiky na období let 2010 - 2018*, č. 925 z roku 2011 *ke Strategii prevence kriminality v ČR na léta 2012 -2015*;
- usnesení vlády č. 372 z roku 2014 *ke Zprávě o extremismu na území ČR v roce 2013, k Vyhodnocení plnění Koncepce boje proti extremismu pro rok 2013 a ke Koncepci boje proti extremismu pro rok 2014*
- usnesení vlády č. 39 z roku 2013 *o Strategii vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014*.

Ke stanovení priorit a prognózy vývojových trendů výskytu rizikového chování personálu jsou využity především vlastní analýzy a rezortní statistické údaje o výskytu rizikového chování, analýzy možných rizik výskytu rizikového chování v prostředí AČR a údaje získané z mimorezortních dokumentů. Základními východisky ke stanovení úkolů primární PRCH v následujícím období jsou analýzy oblastí protidrogové politiky, prevence kriminality, boje proti extremismu, boje s korupcí a analýzy realizovaných preventivních aktivit provedených metodou SWOT. Z provedené analýzy SWOT vplynuly následující závěry citované v *Koncepci primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 - 2019* takto:

Silné stránky (Strengths)

- existence rezortního multidisciplinárního systému prevence s určenými subjekty preventivního působení; existence souboru opatření k identifikaci rizikového chování zájemců o službu v ozbrojených silách; vytipovaný rizikový personál; pravidelné monitorování výskytu rizikového chování a přijímání opatření k jeho eliminaci; stanovování priorit v oblasti primární PRCH a koordinování preventivních aktivit rezortní komisí; realizace centrálně zabezpečovaných projektů vzdělávání; zabezpečení vzdělávání v oblasti PRCH rezortními odbornými zdroji; pravidelná aktualizace rezortních stránek k PRCH; provádění odborných lékařských vyšetření na zjištění přítomnosti OPL (omamné a psychotropní látky); podíl rezortu MO na tvorbě právních norem a dokumentů v oblastech PRCH; zastoupení MO v poradních orgánech vlády ČR, v mezirezortních výborech zabývajících se problematikou PRCH.

Slabé stránky (Weaknesses)

- snižování objemu finančních prostředků vyčleňovaných na realizaci rezortních programů primární prevence; podfinancované zabezpečení odborných lékařských vyšetření na zjištění přítomnosti OPL; kritéria stanovená k tvorbě, realizaci, financování a hodnocení projektů primární PRCH; častá obměna personálu zabezpečujícího úkoly primární PRCH v důsledku organizačních změn; nedostatky gestorů PRCH v odborném a metodickém řízení poradních orgánů ve své podřízenosti; nedostatečná eliminace detekovaných osob inklinujících k extremismu (nerealizace represivních opatření); časté organizační změny, které narušují stabilizaci personálu; zavádějící a neúplné informace podávané personálu při organizačních změnách.

Příležitosti (Opportunities)

- zabezpečení plánovaného objemu finančních prostředků vyčleňovaných na realizaci jednotlivých rezortních preventivních programů; přehodnocení počtu vyšetřovaných skupin látek v rámci prováděných odborných lékařských vyšetření na zjištění přítomnosti OPL; stanovení kritérií k tvorbě, realizaci, financování a hodnocení projektů primární PRCH; stabilizace personálu zabezpečujícího úkoly PRCH; zkvalitnění činnosti jednotlivých gestorů PRCH; systematické vzdělávání lektorského sboru a rozšíření kapacity jeho využití ve prospěch celého rezortu MO; důslednější eliminace personálu detekovaného v souvislosti s projevy extremismu; včasné a objektivní seznamování

personálu s připravovanými změnami v oblasti legislativních, dislokačních a strukturálních změn v rezortu MO.

Hrozby (Threats)

- podceňování významu primární PRCH; omezení preventivních aktivit v důsledku snižování objemu finančních prostředků vyčleněných na realizaci rezortních preventivních programů; neefektivní využívání prostředků přidělených na realizaci projektů; nestabilní a odborně nepřipravený personál; nebezpečí rozšiřování projevů extremismu v okolí osob inklinujících k extremismu; zvýšení výskytu rizikového chování v oblasti mezilidských vztahů; nárůst uživatelů návykových látek; nové syntetické drogy; nárůst hazardního hráčství a sebevražd; exekuce na platy a osobní bankroty; nárůst majetkových trestných činů a přestupků; nárůst počtu personálu dojíždějícího do zaměstnání a v týdenním odloučení od rodin; stagnace vysokého počtu dopravních nehod se soukromými vozidly s přítomností alkoholu (MO, 2014).

Projekt Primární prevence rizikového chování

Dalším dokumentem pro plnění a vyhodnocení splnění cílů v PRCH je Projekt primární prevence rizikového chování. Sestává z jednotlivých projektů, které předkládají subjekty rezortu obrany k plnění cílů programu protidrogové politiky a programu prevence kriminality za účelem získání finanční podpory pro plánované preventivní aktivity ve své působnosti. Vyčleněné finanční prostředky na plnění cílů prevence kriminality a protidrogové politiky jsou přidělovány jednotlivým součástem rezortu na základě rozdělení rozpočtových prostředků. Projekty musí být maximálně konkrétní a přidělované finanční prostředky na veškeré aktivity projednává Rezortní komise stanovená Rozkazem ministra obrany č. 56/2015.

Prioritu mají projekty PRCH, které jsou zaměřeny na cílové skupiny osob s vyšší mírou možnosti rizikového chování, tedy projekty, zaměřené na vojáky a občanské zaměstnance, kteří jsou z důvodů služebního či pracovního zařazení odloučeni od rodinných příslušníků; vojáky vysílané do zahraničních operací; vojáky všech hodností do věku 35 let; studenty University obrany a žáky vojenské střední školy.

1.5 Objekty a subjekty prevence rizikového chování

"Objektem rezortního preventivního působení je personál, u kterého předpokládáme možnost vzniku rizikového chování nebo jeho zasažení některou z jeho forem" (MO, 2014).

Ve všeobecné rovině se zařazuje mezi objekty preventivního působení veškerý personál, v případech vojáků vysílaných do zahraničních operací také rodinní příslušníci.

Hlavním objektem preventivního působení je personál s analyzovanou vyšší mírou rizikového chování, do něhož se zahrnují zejména:

- vojáci odloučení od rodin z důvodu služebního zařazení;
- vojáci vysílání do zahraničních operací a jejich rodinní příslušníci;
- vojáci hodnostních sborů mužstva, poddůstojníků a praporčíků do 40 let;
- vojáci - studenti Univerzity obrany;
- žáci Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy MO v Moravské Třebové;
- zaměstnanci rezortu MO odloučení od rodin z důvodů pracovního zařazení.

Faktory spolupodílející se na vzniku a rozvoji rizikového chování: pracovní a životní prostředí, kvalita životního stylu (MO, 2014).

Subjekty primární prevence

"Subjektem rezortního preventivního působení jsou všechny prvky systému primární PRCH, které zabezpečují koncepční a realizační stránku preventivních aktivit v rezortu MO" (MO, 2014).

Rezortní komise - je kolektivním, poradním, koordinačním a iniciujícím orgánem ministra obrany k řešení otázek PRCH a je hlavním koordinátorem úkolů, které vyplývají ze zákonů a usnesení vlády ČR v oblastech integrované protidrogové politiky, prevence kriminality a boje proti extremismu.

Agentura personalistiky AČR - odborně a metodicky řídí realizaci úkolů humanitní služby v rezortu MO. Odpovídá za řízení rezortních programů primární PRCH, plánování a vyčleňování finančních prostředků určených na jejich realizaci. Zpracovává analýzy využití finančních prostředků. Koordinuje realizaci vzdělávacích aktivit, zpracovává projekty vzdělávacích aktivit. Zabezpečuje informační oblast PRCH.

Sekce personální Ministerstva obrany - garant zpracování Koncepce PRCH a příslušných rezortních normativních aktů. Zabezpečuje zastoupení rezortu MO v mimorezortních orgánech pro prevenci kriminality, protidrogové politiky a boje proti extremismu. Zabezpečuje realizaci kontrolní činnosti v této oblasti. Řeší problematiku prosazování principu rovnosti mužů a žen v oblasti primární PRCH. Ředitel SP MO je zároveň předsedou rezortní komise PRCH.

Vojenská policie - působí nejen v oblasti represe, ve věci přestupků a trestných činů, ale také při prevenci. Podílí se na ochraně majetku státu a armády, provádí preventivní kontroly u útvarů a zařízení. Vede statistiku výskytu rizikového chování v oblasti kriminality, podílí se na zabezpečení vzdělávacích aktivit v této oblasti.

Inspekce ministra obrany - koordinuje ochranu lidských práv v rezortu MO. Spolupracuje s vládními a nevládními orgány ochrany lidských práv a zastupuje rezort MO v Radě vlády ČR pro lidská práva (MO, 2014)

Dalšími subjekty vyjmenované v *Koncepci primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 - 2019* jsou:

- Kabinet ministra obrany;
- Velitelství výcviku - Vojenská akademie;
- Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola MO;
- Univerzita obrany.

Zásadními subjekty na úrovni vojenských útvarů a zařízení jsou velitelé, ředitelé, náčelníci, kteří zabezpečují realizaci PRCH přímo ve své působnosti. Mají zodpovědnost za kvalitu života všech zaměstnanců ve své podřízenosti. Zřizují komise PRCH u jednotlivých útvarů, jakožto kolektivní, poradní, koordinační a iniciující orgán velitele.

Metodik prevence - je určený člen komise pro PRCH, který provádí analýzu zájmů vlastního personálu, na jejímž základě jsou připravovány vstupy pro vznik preventivních projektů. Zabezpečuje podklady pro informační systém.

Lektor PRCH - je vyškolený voják nebo zaměstnanec rezortu MO, který zajišťuje osvětu a vzdělávání personálu v oblasti primární prevence. Provádí přednáškové činnosti a sám se účastní odborných zaměstnání k udržení a zvyšování kvality své lektorské činnosti.

Humanitní služba - podílí se na tvorbě projektů primární PRCH, na realizaci osvětových a vzdělávacích aktivit, na poskytování informačního servisu personálu.

Psychologická služba - kromě osvěty a vzdělávání personálu poskytuje zejména psychologickou pomoc zaměřenou na kompenzaci aktuálního psychického stavu při řešení subjektivně náročných situací, zabezpečuje psychologické poradenství, pracuje se zasaženým personálem v oblasti patologie vztahů. Podílí se na výběru a zařazování osob na systemizovaná místa v rezortu MO.

Duchovní služba - zabezpečuje diskrétní přijetí v subjektivně těžkých situacích personálu a jeho rodinných příslušníků. Kromě osvěty a vzdělávání poskytuje péči pro vojáky po návratu ze zahraničních operací.

Vojenská zdravotnická služba - realizuje vzdělávací aktivity a úkoly specifické primární prevence. Zabezpečuje monitorování situace v oblasti integrované protidrogové politiky v rezortu MO. Stanovuje pravidla a zabezpečuje realizaci laboratorních vyšetření na zjištění přítomnosti OPL. Organizuje dotazníkové šetření na užívání návykových látek u žáků a studentů vojenských škol. Zabezpečuje stanovené zdravotní a zvláštní zdravotní služby personálu.

Vojenská tělovýchova - se podílí na realizaci úkolů primární PRCH v rámci své působnosti zejména v oblasti aktivního naplnění volného času personálu (MO, 2014).

2 Metodologická část

2.1 Metoda a cíle výzkumu

Metodologická část prezentuje vlastní výzkum. Pro účel této výzkumné práce jsem zvolila metodu kvantitativního výzkumu, který používá statistické metody k popisu společenských jevů. Realita při této metodě je převáděna na měřitelné znaky, které lze dále zpracovávat a interpretovat do podoby potřebných výsledků pro testování výzkumných předpokladů. Pro získání výstupních údajů jsem použila dotazníkové šetření, v němž byli respondenti dotazováni na některé konkrétní projevy rizikového chování, svoji informovanost v této problematice a reflexi aktivit v oblasti prevence rizikového chování. Cílem výzkumu by měl být poznatek, do jaké míry je AČR rizikovým chováním zasažena, jak samotní příslušníci armády vnímají a hodnotí preventivní programy z hlediska jejich kvality, účelnosti, reflexe absolvovaných seminářů a činností v rámci programů prevence.

Dotazníkové šetření jsem zvolila z důvodu vysoce efektivní techniky, která obsáhne velké množství respondentů, snadné získání informací od velkého množství lidí v krátkém čase a za nízkých nákladů. Metoda zajišťuje anonymitu, která napomáhá k odpovědím bez ovlivnění tazatele.

2.2 Podklady pro vlastní výzkum – zdroje

Výzkum byl realizován rozesláním a sběrem vyplněných dotazníků v posádce Bechyně u ženijního pluku, útvaru Vojenské policie a Centra zdravotních služeb Bechyně. K získání údajů bylo v měsíci listopad distribuováno mezi příslušníky této posádky 200 dotazníků, z nichž 119 bylo vráceno vyplněných. Dotazník byl po dohodě rozeslán elektronicky metodikům prevence rizikového chování a dále předáván zájemcům o jeho vyplnění. Další dotazníky byly k dispozici na pracovišti Centra zdravotních služeb. Otázky v dotazníku jsou uzavřené, respondenti volili varianty z nabídnutých možností.

Vlastní výzkum tvoří tři části, přičemž v jeho první části byli respondenti dotazováni na pohlaví, věk a hodnostní sbor, druhá část směřovala otázky k výskytu vybraných forem rizikového chování. Ve třetí části dotazování hodnotí svou informovanost, realizaci, přínos a spokojenost s programy prevence rizikového chování.

Přehled složení respondentů uvádí následující tabulky:

Složení respondentů dotazníkového šetření

	počet osob	%
ženy	38	31,9
muži	81	68,1
celkem	119	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

Věkové kategorie respondentů dotazníkového šetření

	počet osob	%
věk do 25 let	9	7,6
věk 26 - 34 let	26	21,8
věk 35 - 44 let	71	59,7
věk 45 a více let	13	10,9
celkem	119	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

Zařazení do hodnostního sboru

	počet osob	%
důstojnický	36	30,2
praporčický	32	26,9
nižší	42	35,3
občanský zaměstnanec	9	7,6
celkem	119	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

2.3 Výzkumný předpoklad č. 1.

Lze predikovat, že většina respondentů se při výkonu své profese nesetkala s projevy některého druhu rizikového chování.

V dotazníku byly položeny následující otázky, které zde vyhodnotíme:

Otázka č. 1

Požíváte alkoholické nápoje?

Na tuto otázku převažovaly kladné odpovědi napříč všemi hodnostními sbory, pohlavími i věkovou kategorií. Z celkového počtu 119 respondentů byla nejčastěji vyznačena odpověď "ano, příležitostně" volilo ji 72 % (86) respondentů. Pravidelně požívá alkohol 20 % (24) dotazovaných a 8 % (9) odpovědělo "ne".

Otázka č. 2

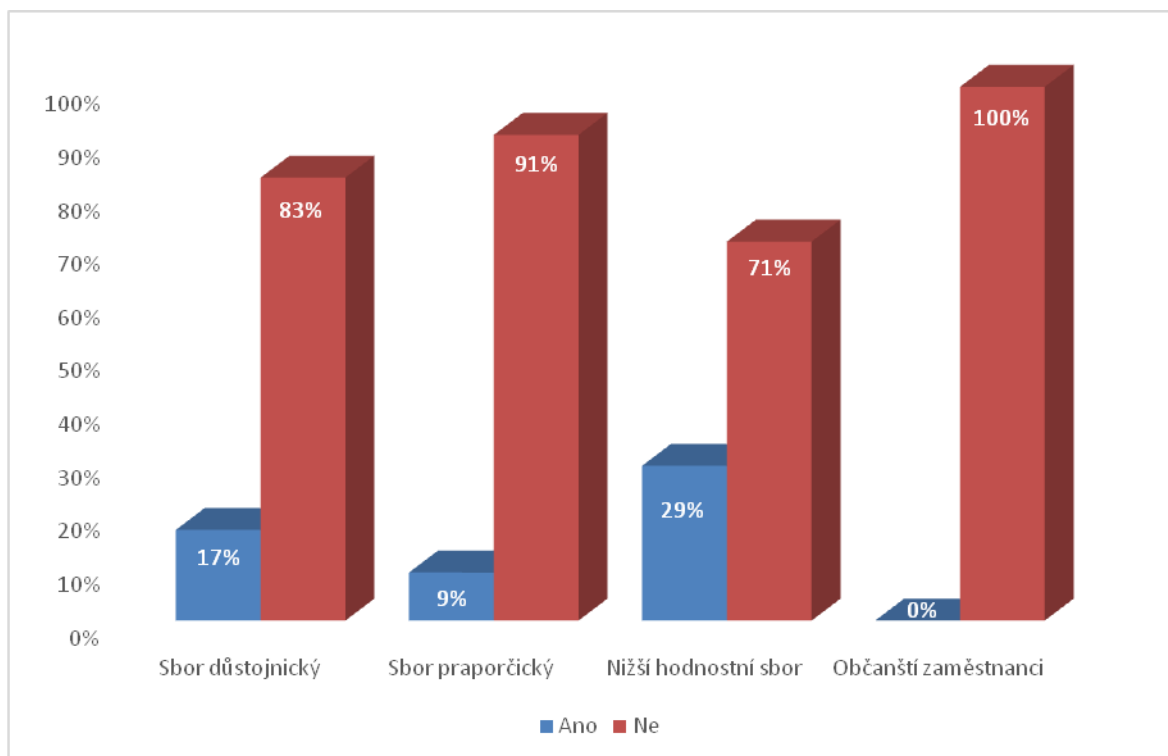
Jste kuřák?

Z odpovědí na tuto otázku vyplynulo, že ze všech dotazovaných (119) tvoří nekuřáci 54 % (64). Naopak 30 % (36) dotazovaných jsou kuřáky pravidelnými a 16 % (19) kouří příležitostně.

Otázka č. 3

Setkal/a jste se v posledních pěti letech při výkonu svého zaměstnání osobně s šikanou, mobbingem či bossingem?

Graf 1 Výskyt šikany, mobbingu a bossingu (údaje uvedeny v relativních četnostech)

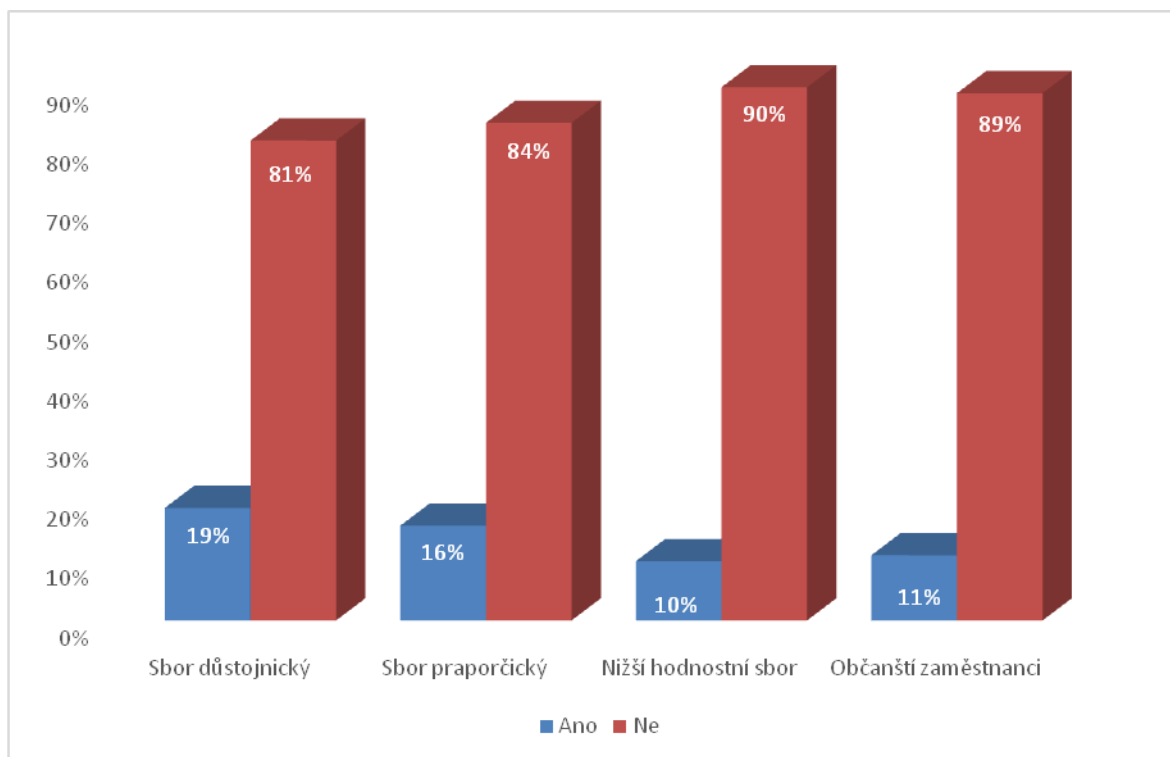
Zdroj: vlastní

S šikanou, mobbingem či bossingem se dle odpovědí setkala 17 % dotazovaných ze skupiny důstojnického sboru, tj. 6 osob, 9 % ze sboru praporčického, tj. 3 osob, z dotazovaných občanských zaměstnanců se s těmito jevy nesetkal nikdo. Nejvyšší četnost odpovědí, a to 29 % (tj. 12 osob), uvedli členové skupiny nižších hodnostních sborů. Tuto skutečnost je možné si vysvětlit tím, že tento dílčí soubor respondentů je tvořen převážně studenty po ukončeném studiu, kteří přichází k útvaru bez praktických zkušeností. Nároky tohoto povolání, plnění úkolů, disciplínu a řád pak mohou vnímat jako projev některého z těchto jevů.

Otázka č. 4

Užil/a jste někdy zakázané prostředky na zvýšení fyzického výkonu?

Graf 2 Užití zakázaných prostředků (údaje uvedeny v relativních četnostech)

Zdroj: vlastní

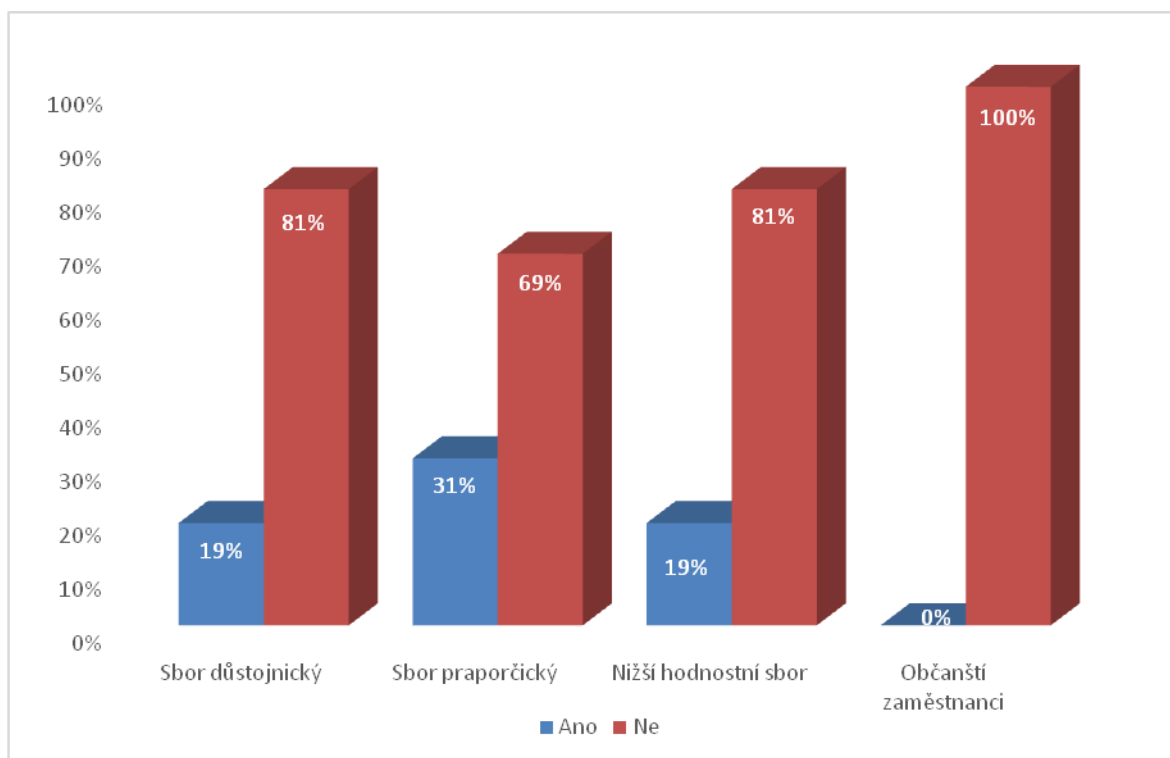
Jak je patrné z grafického znázornění, kladnou odpověď na otázku označilo nejvíce členů důstojnického sboru, a to v 19 % (7), dále pak v 16 % (5) příslušníci praporčického sboru. 10 % (4) respondentů ze skupiny nižších hodnostních sborů uvedlo taktéž kladnou odpověď. Dotazovaní občanští zaměstnanci uvedli v jednom případě (11 %) odpověď "ano".

Otázka č. 5

Setkal/a jste se u svých kolegů s užitím/užíváním nelegálních drog či jiných omamných látek?

Graf 3 Užití nelegálních drog (údaje uvedeny v relativních četnostech)

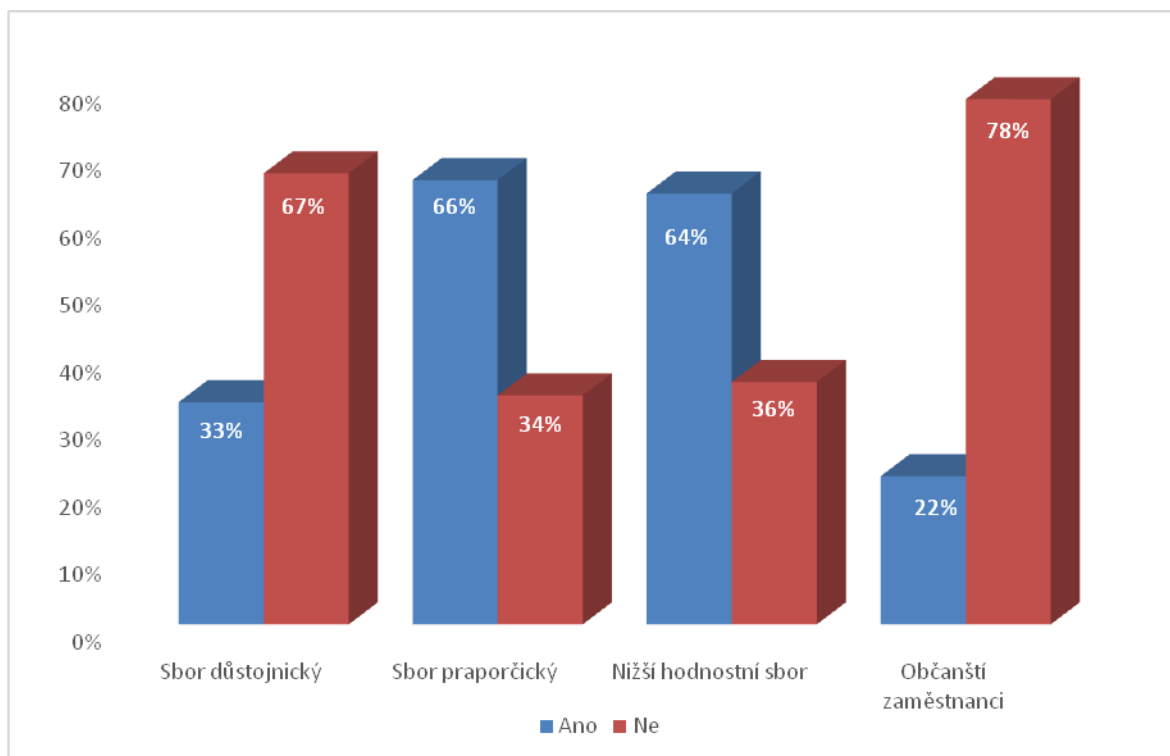
Zdroj: vlastní

Z celkového počtu respondentů dotazníkového šetření (119) na tuto otázku odpovědělo kladně 21 % (25) respondentů. Ve skupině důstojnického sboru odpovědělo „ano“ 19 % (7) dotázaných, stejné procento pak i mezi příslušníky nižších hodnostních sborů. Nejvyšší počet kladných odpovědí bylo zastoupeno v praporčickém sboru, a to 31 % (10). Žádný z občanských zaměstnanců se s užíváním nelegálních drog u svých kolegů neseťkal.

Otázka č. 6

Zkusil/a jste některou z uvedených drog? Marihuana, pervitin, extáze, kokain, heroin, LSD?

Graf 4 Zkušenost s drogou (údaje uvedeny v relativních četnostech)

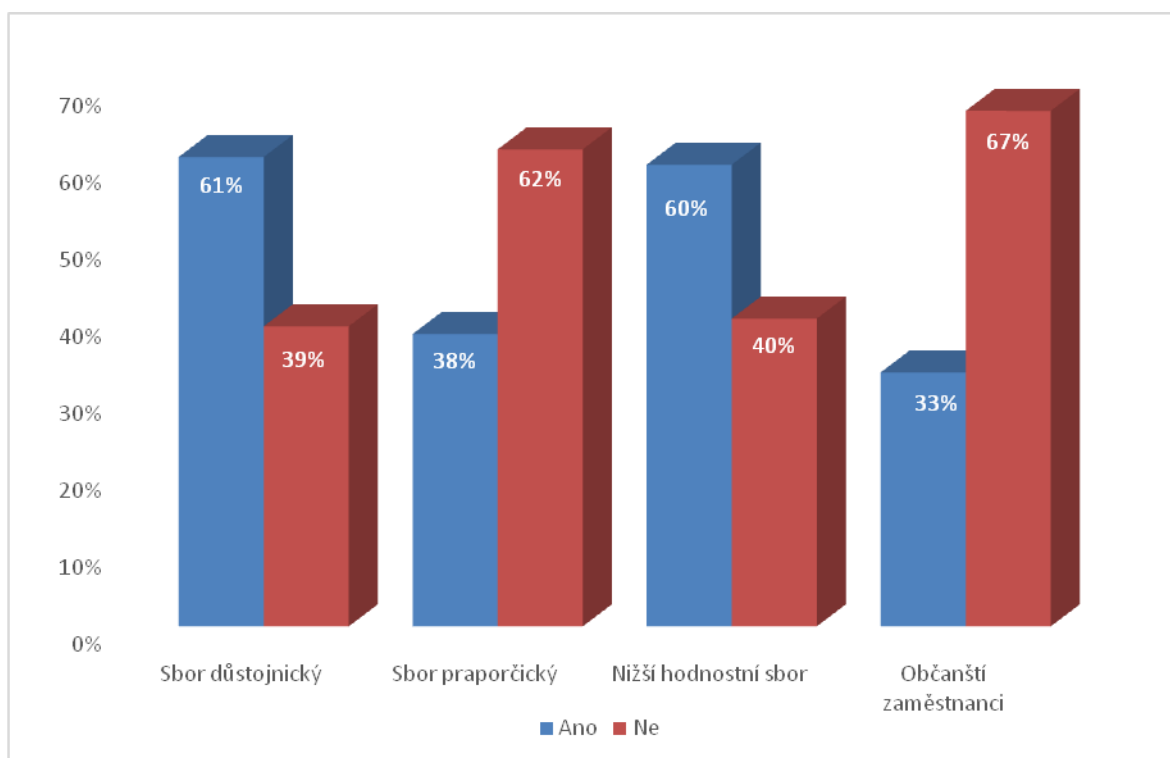
Zdroj: vlastní

62 respondentů, což je 52 % ze všech dotazovaných (119) uvedlo odpověď „ano“ na tuto otázku. Nejvyšší počet kladných odpovědí 21 (66 %) vykazala skupina praporčického sboru, následuje skupina sborů nižších, konkrétně v počtu 27 (64 %) dotazovaných. Příslušníci důstojnického sboru vyjádřili kladnou odpověď ve 12ti případech (33 %), občanští zaměstnanci ve dvou případech (22 %), Ženy uvedly kladnou odpověď v šesti případech, což činí 16 % z celkového počtu 38 účastnic dotazníkového šetření.

Otázka č. 7

Vnímáte u svých kolegů nadužívání či závislost na moderních technologiích?

Graf 5 Nadužívání moderních technologií (údaje uvedeny v relativních četnostech)

Zdroj: vlastní

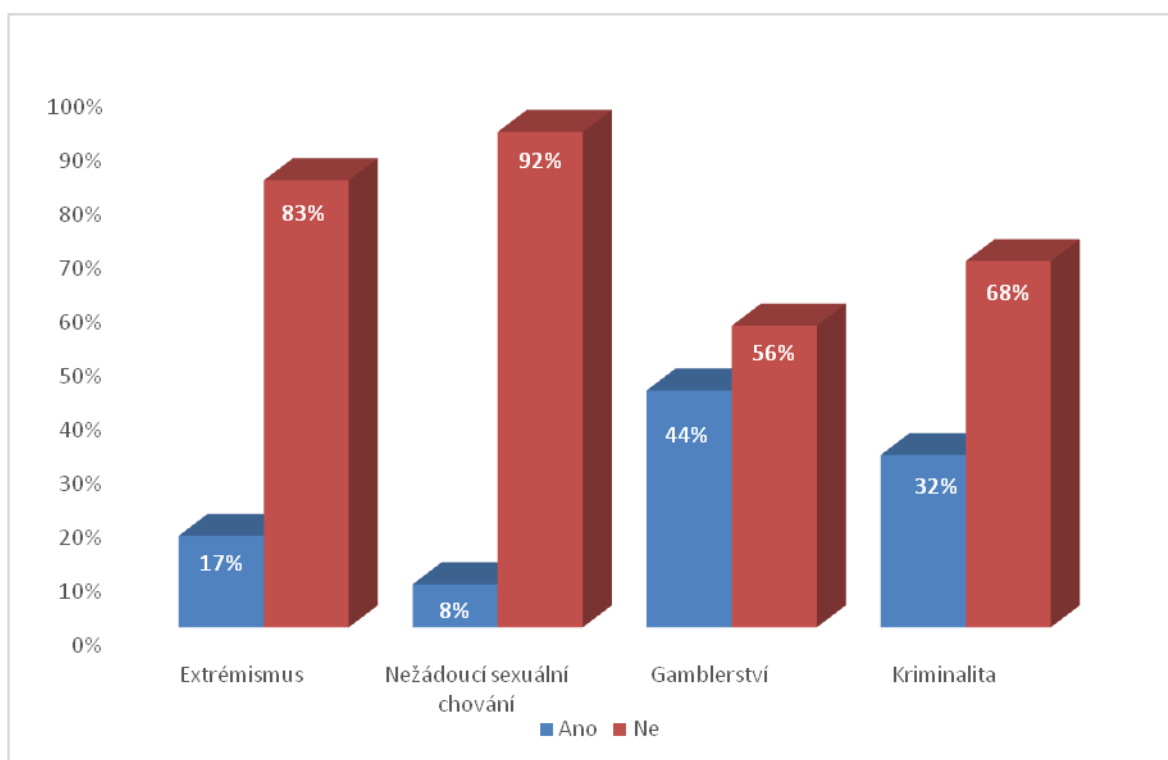
V této otázce přiřadilo kladnou odpověď 52 % dotazovaných. Nejvíce byla tato odpověď zastoupena v důstojnickém sboru, konkrétně 61 % (22). Téměř stejné procento 60 % (25) bylo zaznamenáno u sborů nižších, 38 % (12) u dotazovaných praporčického sboru a 33 % (3) u občanských zaměstnanců. Zde by se mohla nabízet domněnka, že nejvyšší počet dotazovaných s kladnou odpovědí bude spadat do věkové kategorie do 25 let a 26 – 34 let, jelikož zástupci této věkové kategorie vyrůstali v prostředí, kde se moderní technologie staly běžnou denní potřebou, jsou navyklí je používat tak, aniž by to vnímali jako nadužívání. Jak ovšem vyplynulo z dotazníkového šetření, nadužívání moderních technologií je vnímáno napříč všemi věkovými kategoriemi. Zde je nutné uvést skutečnost,

že pojem „nadužívání“ může být jednotlivými respondenty vnímán jinak. Respondenti v kategorii do 25 let, 35 – 44 let, 45 a více uvádí shodně ve 21 % kladnou odpověď, vyšší procento připadá na věkovou kategorii 26 – 34 let, zde činí odpověď „ano“ 37 %. Tuto doposud opomíjenou oblast by měl rezort začít vnímat jako oblast aktuálního rizikového chování.

Otázka č. 8

Setkal/a jste se při výkonu své profese s projevem některého z těchto jevů? Extremismus, nežádoucí sexuální chování, gamblerství, kriminalita.

Graf 6 Výskyt extremismu, sexuálního obtěžování, gamblerství, kriminality (údaje uvedeny v relativních četnostech)

Zdroj: vlastní

Na tuto otázku v případě extremismu označilo 17 % (20) respondentů kladnou odpověď, u gamblerství 44 % (52). S kriminalitou se setkala dle výsledků dotazníkového šetření 32 % (38) dotazovaných a s nežádoucím sexuálním chováním 8 % (9) respondentů. Z těchto údajů vyplývá, že jsou typy rizikového chování, jimž AČR nevěnuje dostatek pozornosti. Jak ukazuje tabulka č. 1 obsahující přehled realizovaných zaměstnání v problematice prevence rizikového chování, tématu gamblerství a hazardnímu hraní bylo

věnováno jen minimální počet zaměstnání. Vzhledem ke skutečnosti, že se téměř polovina respondentů při výkonu své profese setkala s tímto rizikovým chováním, měl by rezort na tuto skutečnost vhodně a účinně reagovat. Podobná situace je i v oblasti kriminality. Pozornosti hodné je i výsledné procento, které uvádí zkušenost s nežádoucím sexuálním chováním.

Jak uvádí mj. *RMO č. 56/2015, Primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany* se toto nežádoucí chování v armádním prostředí téměř nevyskytuje. V našem vzorku ze 119 respondentů uvedlo 9 z nich zkušenost s nežádoucím sexuálním chováním. Z celkového počtu 9 kladně odpovídajících respondentů bylo 6 mužů a 3 ženy. Výsledky dotazníkového šetření v této otázce vypovídají o skutečnosti, že k tomuto chování v armádě dochází. Oficiální rezortní záznamy, statistiky a výstupy však pravděpodobně reflektují skutečnost, že dotčení jedinci zřejmě neřeší problém na úrovni oznámení či stížnosti svému zaměstnavateli.

Otázka č. 9

Pokud byste zjistil/a ve svém pracovním prostředí jakýkoli projev rizikového chování, obrátil/a byste se s důvěrou na svého nadřízeného či metodika prevence rizikového chování?

V případě, že ne, na koho byste se obrátil/a?

V této otázce vyslovilo důvěru nadřízenému či metodikovi prevence vyznačením kladné odpovědi 72 % (86) dotazovaných. 28 % (33) respondentů odpovědělo záporně. Tito respondenti uváděli nejčastěji jako osobu, jíž by se svěřili, manžela/manželku, přítele/partnera, kolegy. Ve dvou případech zazněla odpověď "na nikoho" a ve třech případech by se dotazovaní obrátili na duchovní službu AČR. Nelze si nepovšimnout, že ani jeden z respondentů nezmínil jako osobu, na níž by se v případě potřeby obrátil, vojenského psychologa. Přestože jsou služby vojenských psychologů každému zaměstnanci k dispozici, mohl by být tento fakt vnímán jako projev profesionální nedůvěry.

2.4 Výzkumný předpoklad č. 2.

Rezort MO se v dostatečné míře zabývá prevencí rizikového chování, o programech prevence jsou respondenti dobře informováni, kladně je hodnotí a v kontextu náročnosti profese je vnímají jako účinné a přínosné.

Otázka č. 1

Je podle Vás zajištěna v rezortu dobrá informovanost o problematice rizikového chování, o možnostech, akcích, programech prevence?

Pro kladnou odpověď v otázce dobré informovanosti o problematice rizikového chování se rozhodlo 81 % (96) respondentů. Odpověď "ne" volilo 19 % (23) respondentů. Informovanost v této oblasti se v rezortu ukazuje jako velmi dobrá, ačkoliv je tu stále prostor pro téměř 20 % zaměstnanců, kteří se necítí být dobře informováni, a to v rezortu, kde je tato problematika součástí běžného pracovního života.

Otázka č. 2

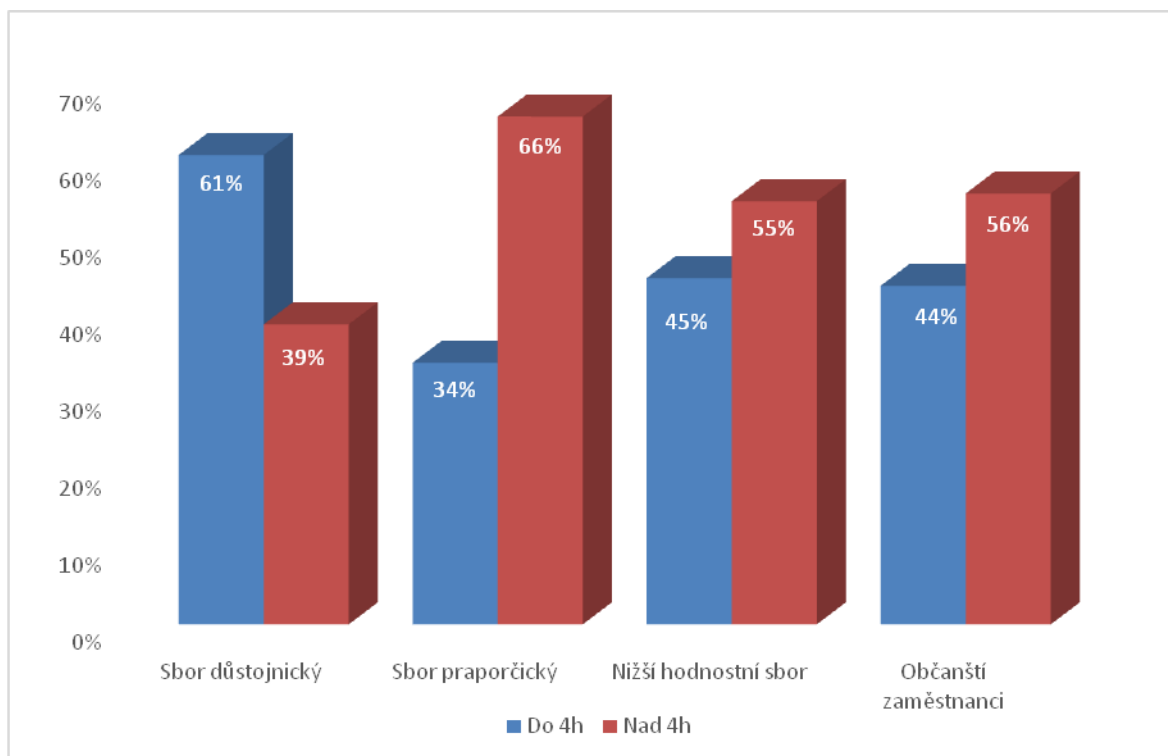
Znáte metodika prevence rizikového chování u Vašeho útvaru?

Výstupem dotazníkového šetření v této otázce je skutečnost, že 66 % (78) zná metodika prevence rizikového chování. Naopak záporně odpovědělo 34 % (41) respondentů. Největší zastoupení těch dotazovaných, kteří svého metodika neznají, vykázala skupina příslušníků nižšího sboru, a to v počtu 25 osob z celkových 42 osob, čili 60 %, což je s podivem. Druhý nejvyšší počet respondentů odpovídajících na tuto otázku "ne" byl zastoupen ve skupině důstojnického sboru, konkrétně v počtu 12 osob z celkových 36, tj. 33 %. Naopak o osobě metodika jsou nejlépe informováni respondenti ze skupiny praporčického sboru, kde kladně odpovědělo 30 z celkových 32 respondentů, což činí 94 % dotazovaných ve své skupině. V této otázce vybízí k zamyšlení skutečnost, že v rezortu existuje stále ještě poměrně vysoké procento zaměstnanců, kteří neznají osobu metodika prevence u svého útvaru.

Otázka č. 3

Kolika hodin v rámci preventivních programů jste se letošní rok účastnil/a?

Graf 7 Účast na preventivních programech (údaje uvedeny v relativních četnostech)

Zdroj: vlastní

Rozkaz ministra obrany ukládá minimální časovou dotaci 4 hodiny preventivních programů za rok. Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, nad rámec povinných 4 hodin preventivních akcí se zúčastnilo ve skupině důstojnického sboru 11 (31 %) z celkového počtu 36 dotazovaných důstojníků, ve skupině praporčického sboru se nad rámec účastnilo 21 (66 %) z celkového počtu 32 praporčků. Ve skupině nižšího hodnostního sboru se nad povinný počet hodin účastnilo 23 (55 %) z celkového počtu 42 osob v této skupině. Z 9 odpovídajících občanských zaměstnanců jich 5 uvedlo účast nad 4 hodiny, což je 56 % v této skupině. Závěrem by se dalo shrnout, že 100 % respondentů absolvovalo povinnou časovou dotaci 4 hodiny. Ovšem ve skupině důstojnického sboru uvedlo 6 respondentů na otázku, kolika hodin v rámci prevence rizikového chování (dále jen

PRCH) se účastnili, odpověď 0 hodin. Tento fakt poukazuje na skutečnost, že i přes možnou vysokou vytíženost příslušníků důstojnického sboru, lze vysledovat znaky nezájmu, jakousi aroganci moci a přesouvání aktivit v rámci PRCH na nižší hodnostní sbory.

Otázka č. 4

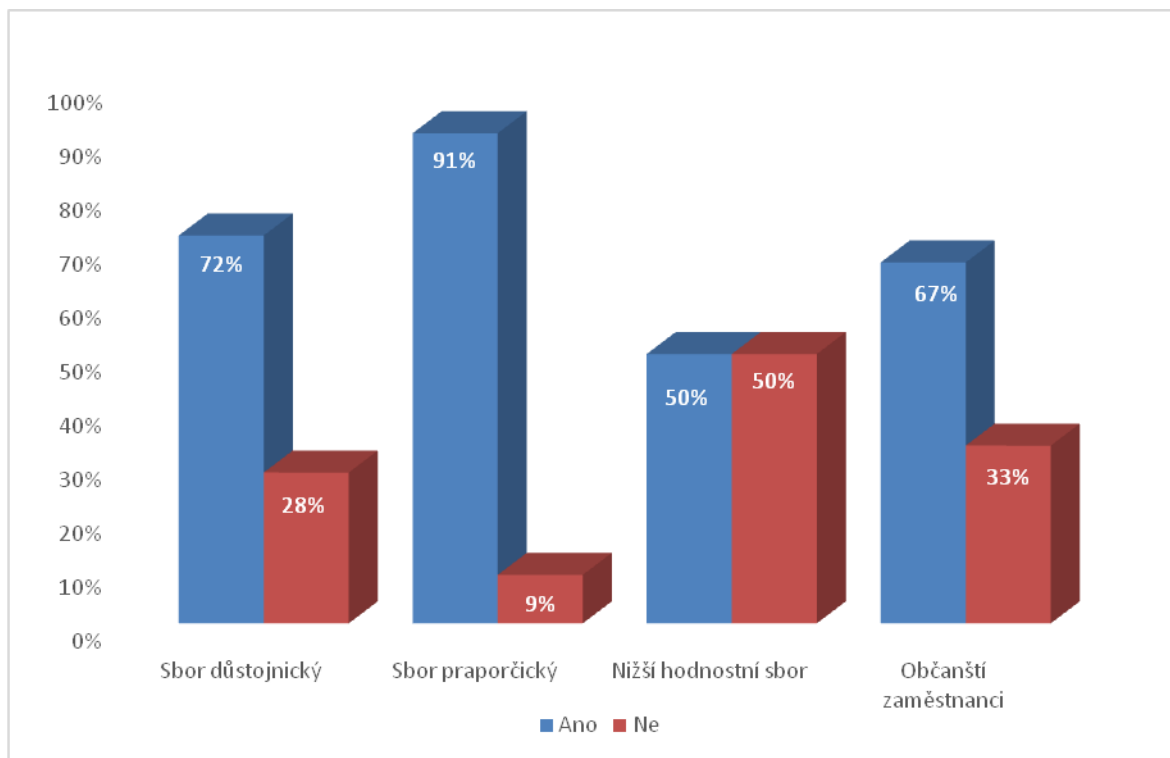
Získal/a jste díky preventivním programům hlubší vhled do problematiky rizikového chování?

Na tuto otázku odpovídali respondenti převážně kladně, kdy 69 % (82) dotázaných uvedlo, že jim preventivní programy přinesly hlubší vhled do problematiky PRCH. Pro zápornou odpověď se rozhodlo 31 % (37) účastníků dotazníkového šetření. U těchto dotazovaných se nabízí rezortu prostor k zamyšlení, jakými způsoby a nástroji procenta účastníků se zápornou odpovědí snížit.

Otázka č. 5

Jste celkově spokojen/a a hodnotíte kladně absolvované programy prevence rizikového chování?

Graf 8 Hodnocení absolvovaných programů prevence rizikového chování (údaje uvedeny v relativních četnostech)

Zdroj: vlastní

Na tuto otázku odpověděli respondenti převážně kladně. Spokojenost vyjádřilo 72 % respondentů důstojnického sboru, u praporčického sboru toto procento dosáhlo výše 90 % spokojených respondentů. Skupina členů nižšího hodnostního sboru jako jediná vykazuje 50 % spokojenosti a kladného hodnocení preventivních programů. Na základě tohoto faktu by se rezort mohl na uvedenou skupinu příslušníků zacílit, zejména z hlediska obsahu

a témat preventivních programů. 67 % spokojenost náleží do skupiny občanských zaměstnanců.

Otázka č. 6

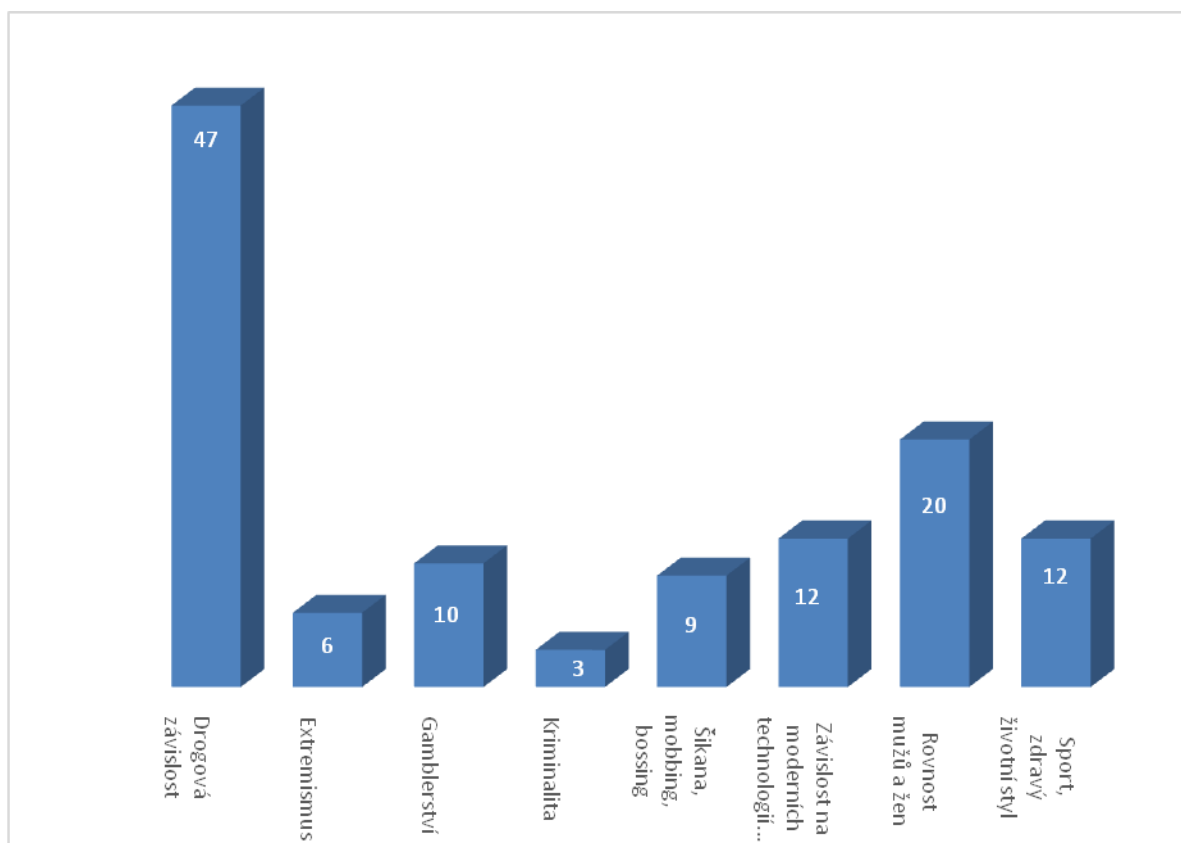
Považujete za důležité a efektivní, že AČR zaměřuje pozornost na tuto problematiku a vynakládá na ni nemalé finanční prostředky?

Na tuto otázku 62 % respondentů (74) odpovědělo kladně, což naznačuje pozitivní přístup v této oblasti, jak rezortu jako zaměstnavatele, tak jeho zaměstnanců. Z tohoto výsledku lze usuzovat i na potřebu respondentů vzdělávat se v dotčené oblasti. Naopak 38 % (45) záporných odpovědí ukazuje na vnímání této oblasti jako méně důležité. Touto částí dotazovaných je zřejmě oblast prevence rizikového chování a aktivit s tím spojených vnímána jako nezbytná povinnost, kterou ukládá zaměstnavatel, což se pak v konečném efektu promítá do přístupu této části dotazovaných k této problematice.

Otázka č. 7

Z následujících možností vyberte jednu oblast prevence rizikového chování, kterou má podle Vás AČR ve svých programech nejlépe zpracovanou a realizovanou: drogová závislost, extremismus, gamblerství, kriminalita, šikana, mobbing, bossing, závislost na moderních technologiích, rovnost mužů a žen, sport, zdravý životní styl, relaxace.

Graf 9 Úroveň zpracování prevence (nejlepší) (údaje uvedeny v kumulativních četnostech, $n_i=119$)

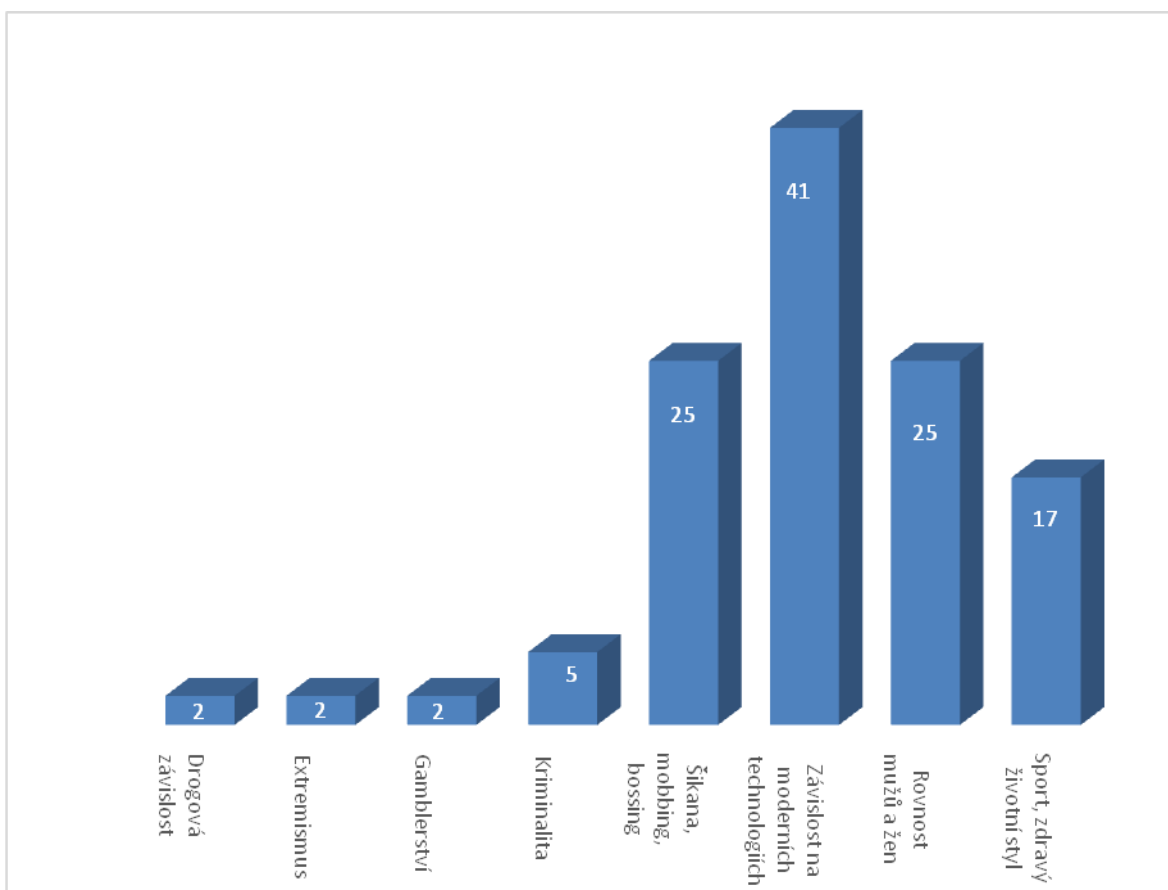
Zdroj: vlastní

Za nejlépe zpracovanou oblast prevence rizikového chování dle výsledků dotazníkového šetření považuje 39 % (47) dotázaných oblast drogové závislosti. Následuje oblast rovnosti mužů a žen, kterou jako nejlépe zpracovanou označilo 17 % (20) respondentů. Po 10 % (12) získaly oblasti závislost na moderních technologiích a sport, zdravý životní styl a relaxace. Další údaje znázorňuje graf.

Otázka č. 8

Z následujících možností vyberte jednu oblast prevence rizikového chování, kterou má podle Vás AČR ve svých programech nejhůře zpracovanou a realizovanou: drogová závislost, extremismus, gamblerství, kriminalita, šikana, mobbing, bossing, závislost na moderních technologiích, rovnost mužů a žen, sport, zdravý životní styl, relaxace.

Graf 10 Úroveň zpracování prevence (nejhorší) (údaje uvedeny v kumulativních četnostech, $n_1=119$)

Zdroj: vlastní

Výsledné hodnoty v tomto grafickém znázornění jsou poměrně překvapivé, zejména pro rezort jako takový. Nejčetněji, a to u 34 % (41) všech respondentů, byla jako nejhůře zpracovaná oblast PRCH označena závislost na moderních technologiích a jejich

nadužívání. Tato konkrétní oblast je minimálně frekventovaným předmětem přednášek a tématických zaměstnání v armádě, jak je patrné z přehledu v tabulce č. 1. Jak však sami dotazovaní uvádí, vnímají tento jev jako velmi často přítomný na pracovišti napříč všemi věkovými kategoriemi a hodnostními sbory. Tato skutečnost by měla být svou vypovídající hodnotou podnětem rezortu k vnímání této oblasti jako aktuální riziko. V pořadí dalšími oblastmi označenými jako nejhůře zpracované byly šikana, mobbing, bossing a rovnost mužů a žen. Obě oblasti označilo shodně 21 % (25) respondentů. Co se týká oblasti rovnosti mužů a žen, tato je v armádě velmi často skloňována a prezentována na přednáškách, vždy je součástí koncepcí prevence rizikového chování. Problém by však mohl být v tom, že rezort se této oblasti věnuje zejména na úrovni lektorů a metodiků a na další úrovni až k samým jednotlivým příslušníkům útvarů se tyto informace nedostanou. 14 % (17) pro nejhůře zpracovanou oblast přiřadili dotazovaní sportu, zdravému životnímu stylu, relaxaci.

Otázka č. 9

Máte možnost vyjádřit se či ovlivnit tematické zaměření preventivních programů, akcí, aktivit?

Na tuto otázku 62 % (74) z celkového počtu 119 respondentů odpovědělo kladně, což do jisté míry vypovídá o pozitivním přístupu v této oblasti jak rezortu jako zaměstnavatele, tak jeho zaměstnanců. 38 % (45) záporných odpovědí by mohlo být ukazatelem, že zaměstnanci buď sami nemají zájem o možnosti svého aktivního působení v této oblasti, nebo z větší části náleží rozhodovací právo v oblasti preventivních programů na osobách preventistů, komisí a velitelů.

Shrnutí výzkumu

Dotazníkové šetření ukazuje, že rizikové chování v armádě existuje a na příslušníky a zaměstnance působí. Pokud bychom měli shrnout výzkumný předpoklad č. 1., tento se nepotvrdil, neboť větší část respondentů uvedla zkušenost s některým z druhů rizikového chování na svém pracovišti. Nelze si nepovšimnout, že vedle gamblerství a kriminality překvapivě vysoké procento respondentů vnímá u svých kolegů nadužívání či závislost na moderních technologiích. Tento druh chování bude zřejmě nabývat na aktuálnosti a je potřeba ze strany rezortu včasné a vhodně reagovat v rámci preventivních programů. Výzkumný předpoklad č. 2 lze potvrdit částečně. Kladně zejména

v otázce dobré informovanosti o problematice rizikového chování, možnostech, akcích a programech prevence. V otázce osoby metodika prevence se lze k počtu respondentů, kteří tuto osobu znají, vyjádřit spíše negativně. Tento počet mírně nad polovinou není příliš uspokojivým výsledkem. Pokud hodnotíme celkovou spokojenost s programy prevence rizikového chování, větší část respondentů se vyslovila kladně a nadpoloviční většina považuje za důležité a efektivní, že armáda věnuje této problematice pozornost a vyčleňuje na ni nemalé finanční prostředky. V návaznosti na výsledek výzkumného předpokladu č. 1 i v této části šetření vystoupila do popředí oblast nadužívání a závislosti na moderních technologiích, a to z hlediska nejhůře zpracované oblasti primární prevence. Nadpoloviční většina dotazovaných potvrdila možnost vyjádřit se k tématickému zaměření preventivních programů.

Závěr

Ve své bakalářské práci, která je pojednáním o problematice prevence rizikového chování v prostředí Armády České Republiky jsem se zaměřila na rozsah výskytu rizikového chování a na programy určené k prevenci tohoto chování ve vybraných posádkách České republiky.

V organizaci, čítající téměř 30 tisíc členů, individualit, při stávající situaci dlouhodobých reorganizací a restrikcí, jsou lidé ve stresu jak z výše uvedeného důvodu, tak z přemíry úkolů a pracovního nasazení. K rizikovému chování tak musí občasně docházet téměř zákonitě. Otázkou však je, jak je k této situaci přistupováno, jaké nástroje prevence armáda využívá a jaká pomoc je v této oblasti armádního života vlastně funkční.

První výzkumný předpoklad predikující skutečnost, že se většina respondentů při výkonu své profese s projevy rizikového chování neseťkala, se nepotvrdil. Více než polovina respondentů se setkala s alkoholem, drogami, nadužíváním moderních technologií. Toto poslední jmenované rizikové chování začíná být samotnými příslušníky rezortu vnímáno jako problém. AČR doposud jmenovanou problematiku ve svých vzdělávacích a preventivních programech opomíjí. Výskyt gamblerství a setkání s hazardem u 44% dotázaných ukazuje na nedostatečně zpracovanou oblast prevence, informovanosti, proškolení u těchto témat. Oproti tomu překvapivě nízký počet dotazovaných se setkal s šikanou, mobbingem či bossingem. Nejvyšší výskyt u členů nižších hodnostních sborů by mohl být vysvětlitelný nedostatkem praktických zkušeností, kdy nároky na ně a řád mohou vnímat jako projevy těchto jevů. U druhého výzkumného předpokladu, který predikuje dostatečnou informovanost, míru prevence rizikového chování a spokojenost s preventivními programy, se nepodařila prokázat jeho platnost. Toto ostatně vyplývá i z nepotvrzeného výzkumného předpokladu č. 1. Pokud jde o informovanost v této oblasti včetně povědomí o programech prevence, jejich kladného hodnocení a účasti na preventivních akcích, převážná většina respondentů vyjádřila spokojenost. Nezájem o prevenci rizikového chování lze vysledovat u důstojnického sboru. Za neuspokojivý výstup z tohoto výzkumu lze jednoznačně považovat poměrně vysokou míru neznalosti osoby metodika prevence působícího na každém útvaru. Zaměstnanci rezortu jsou sice poučeni o tom, že pro jakýkoliv problém jim je k dispozici nadřízený orgán, ale není vždy jednoduché touto cestou postupovat.

Interpersonální vztahy jsou narušené, lidé se bojí. Bojí se o své místo, o svou pozici. A to je jeden ze zásadních důvodů, proč se málokdo rozhodne situaci řešit touto cestou.

Prevence rizikového chování v AČR sice existuje, ale není účinná proti všem jeho formám, přestože jsou na ni každoročně vynakládány nemalé finanční prostředky. Její účinnost se dá hodnotit kladně, zejména v případě drog a alkoholu. Tam prevence funguje z důvodu provádění namátkových testování a zkoušek. Pro oblast psychiky však takové testování neexistuje. Účinná prevence by přitom existovat mohla, kdyby byla prolomena bariéra důvěry lidí navzájem, ve své nadřízené i v úroveň psychologické služby.

Vzhledem k výsledkům výzkumu by měl resort začít vnímat oblast nadužívání moderních technologií jako rizikovou a zaměřit na ni zvýšenou pozornost. A to především v oblasti vzdělávání a informovanosti, kde by se měl soustředit na spolupráci s institucemi, které se danou oblastí zabývají, ať v rámci prevence, ale i represe (např. NUKIB, PČR, 1.lékařská fakulta UK) a využívat jejich nejnovějších poznatků a zjištění a tyto přenášet do prostředí AČR.

Pro zkvalitnění prevence je potřeba jednoznačně vzbudit v lidech větší zájem o programy prevence. A to nikoliv množstvím administrativy a nařízení distribuovaných na jednotlivá pracoviště, ale skutečně aktivní činností metodiků a samotných velitelů. Osoba metodika by měla, kromě příslušného vzdělání a morální úrovně, požívat důvěry a respektu ostatních tak, aby se za ním nebáli přijít s jakýmkoliv problémem, s nímž by třeba nešli za svým nadřízeným. Pokud jde o prevenci vztahů mezi lidmi v armádě, které, pokud jsou narušeny, vedou k vytváření skutečně nezdravého a nepříjemného prostředí, cestou by mohlo být vzdělávání a rozvíjení v oblasti komunikace.

Seznam literatury a zdrojů

Knihy:

BAŽANTOVÁ, I. *Lobbing a korupce při tvorbě veřejné politiky*. Praha, Prospektrum, 2007. ISBN 978-80-7175-144-1.

CAKIRPALOGLU, P., a kol. *Šikana na pracovišti v České republice, Teorie, výzkum a praxe*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, ISBN: 978-80-244-5080-3.

FEHLAU, G. *Konflikty v práci*. Praha: Grada, 2003, ISBN: 80-247-0533-8.

FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2781-3.

HLOUŠKOVÁ, P. a kol. *Zákoník práce 2019*. Olomouc: ANAG, 2019. ISBN: 978-80-7554-190-1.

HUBINKOVÁ, Z., a kol. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. Praha: Grada, 2007. ISBN: 978-80-247-1593-3.

KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. Praha: SPN-pedagogické nakladatelství, 2005. ISBN: 978-80-7235-446-7.

LINDHART, J., a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN: 80-7184-310-5.

MIOVSKÝ, M., a kol. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK v Praze a VFN v Praze, 2015. ISBN: 978-80-7422-391-4.

NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. Praha: Portál, 2007, ISBN: 978-80-7367-267-6.

POLÁČEK, M., FORÝTKOVÁ, D. *Systém prevence sociálně patologických jevů: studijní text pro distanční studium*. 1. vyd. Olomouc: Hanex, 2006. ISBN 80-857-8365-7.

Vnitroresortní publikace:

Armáda České republiky v roce 2011. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2012, ISBN 978-80-7278-574-2

Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 - 2019. Praha: Ministerstvo obrany ČR, 2014

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 - 2027. Praha: Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2019

Rovné příležitosti pro ženy a muže v ozbrojených a bezpečnostních sborech z pohledu práva, Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2015

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2018. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019

Právní předpisy a metodické pokyny:

Metodické pokyny pro rozpočtování a hodnocení plnění výdajů na aktivity související s prevencí rizikového chování.

Metodického opatření náčelníka Vojenské zdravotnické služby k profesnímu testování osob na omamné a psychotropní látky

Ministerstvo obrany, Koncepce primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany na období let 2015 – 2019, 2014.

Ministerstvo obrany, Priority primární prevence rizikového chování personálu rezortu ministerstva obrany na rok 2019, 2018

RMO č. 56/2015, Primární prevence rizikového chování personálu rezortu Ministerstva obrany, 2015

Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání

Internetové zdroje:

Intranet Ministerstva obrany [online].

Dostupné z WWW:

<http://teams.sharepoint.acr/sites/intranetmo/APACR/p-rch/default.aspx><http://teams.sharepoint.acr/sites/intranetmo>

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 Přehled realizovaného vzdělávání v rezortu MO 2016 - 2019.....	19
Tabulka 2 Výskyt rizikového chování personálu MO za období 2016.....	51
Tabulka 3 Výskyt rizikového chování personálu rezortu MO za období 2017	53
Tabulka 4 Výskyt rizikového chování personálu rezortu MO v období 2018.....	57
Graf 1 Výskyt šikany, mobbingu a bossingu.....	31
Graf 2 Užití zakázaných prostředků.....	32
Graf 3 Užití nelegálních drog	33
Graf 4 Zkušenost s drogou.....	34
Graf 5 Nadužívání moderních technologií	35
Graf 6 Výskyt extremismu, sexuálního obtěžování, gamblerství, kriminality	36
Graf 7 Účast na preventivních programech	39
Graf 8 Hodnocení absolvovaných programů prevence rizikového chování.....	40
Graf 9 Úroveň zpracování prevence (nejlepší)	42
Graf 10 Úroveň zpracování prevence (nejhorší).....	43

Přílohy

Tabulka 2 Výskyt rizikového chování personálu MO za období 2016

Zjištěná forma RCH	Celkový počet zjištění	Počet řešení podle kategorií osob	Způsob zjištění výskytu formy RCH	Způsob řešení zjištěného RCH - postih	Hlášeno Vojenské policii	
					ANO	NE
Zneužití návykových látek						
Požítí alkoholu na pracovišti	43	VZP	orientační kontrola	Kázeňská řízení, finanční postih	9	34
Přečin nedovolená výroba a nakládání s OPL	1	VZP	PČR	V šetření PČR	1	0
Zneužívání OPL	29	VZP	OLV	Propuštění ve zkušební době	6	23
Kouření na pracovišti	16	VZP	kontrolní činnost	Kázeňská řízení	0	0
Trestná činnost	11	VZP	řešení příslušných orgánů PČR, VP, soud	Šetření PČR, VP	10	1
Rizikové chování v dopravě						
Dopravní nehody	13	VZP	nehody řešeny PČR a VP	Trestní a kázeňská řízení	10	3
Řízení vozidla pod vlivem alkoholu	23	VZP	dechová zkouška PČR, VP	Trestní a kázeňská řízení	14	9

Jiné přestupky na úseku dopravy (telefonování za jízdy, nezastavení na „STOP,, jízda bez připoutání, nedání přednosti chodci na přechodu)	53	VZP	přestupky řešeny PČR a VP	Kázeňská řízení, finanční postih	31	22
<i>Přestupky</i>						
Porušení správních norem	0				0	0
Porušení zákona o VZP nebo služebního předpisu	27	VZP	VP, velitelský orgán	Kázeňské řízení, finanční postih	2	25
Přestupek proti občanskému soužití	27	VZP	oznámení PČR, VP, oznámení na MěÚ,	Přestupkové řízení	2	25
Přestupek ostatní	29	VZP	MÚ, PČR	Kázeňská řízení, finanční postih	7	22
Celkem rizikové chování	272					

Zdroj: vlastní

Tabulka 3 Výskyt rizikového chování personálu rezortu MO za období 2017

Zjištěná forma RCH	Celkový počet zjištění	Počet řešení podle kategorií osob	Způsob zjištění výskytu formy RCH	Způsob řešení zjištěného RCH - postih	Hlášeno Vojenské policii	
					ANO	NE
Zneužití návykových látek						
Požítí alkoholu na pracovišti	15	6 x student -VZP 9x VZP	orientační kontrola orientační kontrola orientační kontrola	9x snížení platu, 5x v šetření a řešení, 1x ukončení sl. poměru, 1x důtka	6	9
Požítí alkoholu před nástupem na pracoviště	16	6x VZP, 5x student	orientační kontrola	6x finanční postih, 5x kázeňský trest, 5x vyloučení z kurzu	4	12
Požítí OPL před nástupem do služby	0				0	0
Zneužívání OPL	6	2x rekrut, 3x AZ, 1x VZP	5x testování vzorků moči na OPL ,1x kontrolní činnost	5x ukončení sl. poměru ve zkuš.době, 1x dočasné postavení mimo službu	1	5
Požítí alkoholu v Domově mládeže	1	1x žák	orientační kontrolou	zahájeno správní řízení- podmíněné vyloučení	0	1
Požítí alkoholu na vycházce	3	2x žáci, 1x student-VZP	orientační kontrolou	2x zahájeno správní řízení- podmíněné vyloučení, 1x finanční postih	1	2

Kouření na pracovišti	0				0	0
Trestná činnost	19	18x VZP, 1x student	řešení příslušných orgánů PČR, VP, soud	17x v řešení příslušných orgánů, 2x propuštění ze služebního poměru	16	3
Rizikové chování v dopravě						
Dopravní nehody	65	65x VZP	nehody řešeny PČR a VP	43x finanční postih, 22x v řešení	47	18
Řízení vozidla pod vlivem alkoholu	15	15x VZP	dechová zkouška PČR	1x propuštění ze služebního poměru, zákaz řízení, v řešení PČR	10	5
Řízení vozidla pod vlivem OPL	2	2x VZP	orientační kontrola	1x přestupek ve správním řízení, 1x pokuta a zákaz řízení	2	0
Závažné porušení pravidel silničního provozu	7	7x VZP	hlášení PČR	5x finanční postih, 2 x v řízení	4	3
Porušení pravidel silničního provozu	145	143x VZP, 2x student	kontrola PČR, VP	119x pokuta a kázeňský postih, 26 v řešení PČR a ve správním řízení	96	49
Jiné přestupky na úseku dopravy (telefonování za jízdy, nezastavení na „STOP“, jízda bez připoutání, nedání přednosti chodci na přechodu)	27	27x VZP,	přestupky řešeny PČR a VP	23x finanční postih 4x v řešení	10	17
Přestupky						

Porušení správních norem	0				0	0
Porušení zákona o VZP nebo služebního předpisu	15	15x VZP	VP/PČR	1x kázeňský trest 4x výtka, 4x napomenutí, 3x písemná důtka, 3x snížení platu,	0	15
Kázeňský přestupek (porušení zákona o VZP nebo služebního předpisu)	98	98x VZP	kontrola výkonu služby	25x kázeňský trest, 6x snížení platu, 45x napomenutí, 12x písemná důtka, 10x v řešení	0	98
Porušení režimu dočasné služby neschopného vojáka / dočasná pracovní neschopnost o.z.	10	10x VZP,	hlášení a kontrola MO SST oddělení nemocenského pojištění	2x řeší orgán nemocenského pojištění, 4x odejmutí platu, 4x v řešení,	0	10
Přestupkové jednání dle zvláštních zákonů	9	9x VZP	kontrolní činnost, podněty ze SST MO, NBÚ,	9x v řešení příslušných orgánů	0	9
Přestupek proti občanskému soužití	31	31x VZP,	oznámení PČR, VP, oznámení na MěÚ,	8x finanční postih, 23x v šetření,	8	23
Přestupek ostatní	9	8x VZP, 1x student-VZP	8x hlášení PČR, 1x D-UO	7x pokuta, 2x v řešení,	6	3
<i>Ostatní rizikové chování</i>						
Nedovolené ozbrojování	1	1x VZP	kontrola PČR	řízení o kázeňském trestu	1	0
Ublížené na zdraví	3	3x VZP	oznámení PČR	1x trestní řízení, 2x přestupek	3	0

Sexuální obtěžování	2	2x VZP	nahlášeno obtěžovanou	v řešení	2	0
Narušení mezilidských vztahů	2	2x VZP	1x MP, 1x velitel	v řešení	2	0
Pokus o sebevraždu	0				0	0
Sebevražda	1	1xVZP	PČR	v řešení	1	0
Celkem rizikové chování	486				217	269

Zdroj: vlastní

Tabulka 4 Výskyt rizikového chování personálu rezortu MO v období 2018

Zjištěná forma RCH	Celkový počet zjištění	Počet řešení podle kategorií osob	Způsob zjištění výskytu formy RCH	Způsob řešení zjištěného RCH - postih	Hlášeno Vojenské policii	
					ANO	NE
Zneužití návykových látek						
Požítí alkoholu na pracovišti	10	OZ, VZP	orientační kontrola orientační kontrola orientační kontrola	Pokuta kázeňský trest	4	6
Požítí alkoholu před nástupem na pracoviště	28	VPZ, student	orientační kontrola	Pokuta, káz.trest, vyloučení z kurzu	10	18
Požítí OPL před nástupem do služby	0				0	0
Zneužívání OPL	21	VZP, AZ, KZP	orientační kontrola	18x ukončení, kázeňské řešení	1	5
Požítí alkoholu v Domově mládeže	5	žák	orientační kontrolou	zahájeno správní řízení- podmíněné vyloučení	0	5
Požítí alkoholu na vycházce	1	rekрут	orientační kontrolou	Ukončení ve zkuš.době		1
Kouření na pracovišti	0				0	0

<i>Trestná činnost</i>	30	VZP, OZ, student	řešení příslušných orgánů PČR, VP,soud	V šetření PČR,VP	25	5
<i>Rizikové chování v dopravě</i>						
Dopravní nehody	93	VZP	nehody řešeny PČR a VP	V šetření PČR, VP	47	46
Řízení vozidla pod vlivem alkoholu	15	15x VZP	dechová zkouška PČR	1x propuštění ze služebního poměru, zákaz řízení,v řešení PČR	10	5
Řízení vozidla pod vlivem OPL	2	2x VZP	orientační kontrola	1xpřestupek ve správním řízení, 1xpokuta a zákaz řízení	2	0
Závažné porušení pravidel silničního provozu	7	7x VZP	hlášení PČR	5x finanční postih,2 x v řízení	4	3
Porušení pravidel silničního provozu	145	143x VZP, 2x student	kontrola PČR,VP	119x pokuta a kázeňský postih,26 v řešení PČR a ve správním řízení	96	49
Jiné přestupky na úseku dopravy (telefonování za jízdy, nezastavení na „STOP,, jízda bez připoutání, nedání přednosti chodci na přechodu)	27	27x VZP,	přestupky řešeny PČR a VP	23x finanční postih 4x v řešení	10	17
<i>Přestupky</i>						
Porušení správních norem	0				0	0

Porušení zákona o VZP nebo služebního předpisu	15	15x VZP	VP/PČR	1x kázeňský trest 4x výtka, 4x napomenutí, 3x písemná důtka, 3x snížení platu,	0	15
Kázeňský přestupek (porušení zákona o VZP nebo služebního předpisu)	98	98x VZP	kontrola výkonu služby	25x kázeňský trest, 6x snížení platu, 45x napomenutí, 12x písemná důtka, 10x v řešení	0	98
Porušení režimu dočasné služby neschopného vojáka / dočasná pracovní neschopnost o.z.	10	10x VZP,	hlášení a kontrola MO SST oddělení nemocenského pojištění	2x řeší orgán nemocenského pojištění, 4x odejmutí platu, 4x v řešení,	0	10
Přestupkové jednání dle zvláštních zákonů	9	9x VZP	kontrolní činnost, podněty ze SST MO, NBÚ,	9x v řešení příslušných orgánů	0	9
Přestupek proti občanskému soužití	31	31x VZP,	oznámení PČR, VP, oznámení na MěÚ,	8x finanční postih, 23x v šetření,	8	23
Přestupek ostatní	9	8x VZP, 1x student-VZP	8x hlášení PČR, 1x D-UO	7x pokuta, 2x v řešení,	6	3
<i>Ostatní rizikové chování</i>						
Nedovolené ozbrojování	1	1x VZP	kontrola PČR	řízení o kázeňském trestu	1	0
Ublížené na zdraví	3	3x VZP	oznámení PČR	1x trestní řízení, 2x přestupek	3	0
Sexuální obtěžování	2	2x VZP	nahlášeno obtěžovanou	v řešení	2	0

Narušení mezilidských vztahů	2	2x VZP	1x MP, 1x velitel	v řešení	2	0
Pokus o sebevraždu	0				0	0
Sebevražda	1	1xVZP	PČR	v řešení	1	0
Celkem rizikové chování	486				217	269

Zdroj: vlastní

Dotazník

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI PRO ZAMĚSTNANCE AČR

Vážený respondente,

jsem studentkou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a dovoluji se na Vás obrátit s žádostí o vyplnění dotazníku, který je určen k výzkumu v rámci mé bakalářské práce. Dotazník je zcela anonymní a nevyžaduje uvedení osobních dat. Jeho cílem je zjištění, jaké máte zkušenosti s výskytem rizikového chování (drogová závislost, extremismus, gamblerství, kriminalita, korupce, šikana, mobbing, bossing, závislost na moderních technologiích, nežádoucí sexuální chování, sázkařství a další) v prostředí Armády ČR, jaký je Váš názor na preventivní programy, jejich realizaci a výsledný přínos pro Vaši práci. Výsledky tohoto výzkumu budou publikovány pouze v odborné práci, která se tímto tématem zabývá.

Žádám Vás o vyplnění všech otázek a děkuji za Vaši vstřícnost a pochopení.

A

1. Pohlaví   muž   žena
2. Věk   do 25 let   26 - 34 let   35 - 44 let   44 a více let

B

1. Požíváte alkoholické nápoje?   ANO pravidelně / ANO příležitostně / NE
2. Jste kuřák?   ANO pravidelný / ANO příležitostný / NE
3. Setkal/a jste se v posledních pěti letech při výkonu svého zaměstnání osobně s šikanou, mobbingem či bossingem?   ANO / NE
4. Užil/a jste někdy zakázané podpůrné prostředky na zvýšení fyzického výkonu?   ANO / NE
5. Setkal/a jste se u svých kolegů s užitím/užíváním drog či jiných omamných látek?   ANO / NE
6. Zkusil/a jste některou z uvedených drog? Marihuana, pervitin, extáze, kokain, heroin, LSD?   ANO / NE
7. Vnímáte u svých kolegů nadužívání či závislost na moderních technologiích?   ANO / NE
8. Setkal/a jste se při výkonu své profese s projevem některého z těchto jevů?

Extremismus	ANO / NE
Nežádoucí sexuální chování	ANO / NE
Gamblerství	ANO / NE
Kriminalita	ANO / NE

9. Pokud byste zjistil/a ve svém pracovním prostředí jakýkoli projev rizikového chování, obrátil/a byste se s důvěrou na svého nadřízeného či metodika prevence rizikového chování?

ANO / NE

V případě, že ne, na koho byste se obrátil/a?

_____

C

1. Je podle Vás zajištěna v rezortu dobrá informovanost o problematice rizikového chování, o možnostech, akcích, programech prevence?

ANO / NE

2. Znáte metodika prevence rizikového chování u Vašeho útvaru?

ANO / NE

3. Kolika hodin v rámci preventivních programů jste se letošní rok účastnil/a?

_____

4. Získal/a jste díky preventivním programům hlubší vhled do problematiky rizikového chování a možností jeho prevence?

ANO / NE

5. Jste celkově spokojen/a a hodnotíte kladně absolvované programy prevence rizikového chování?

ANO / NE

6. Považujete za důležité a efektivní, že AČR zaměřuje pozornost na tuto problematiku a vynakládá na ni nemalé finanční prostředky?

ANO / NE

7. Z následujících možností vyberte jednu oblast prevence rizikového chování, kterou má podle Vás AČR ve svých programech nejlépe zpracovanou a realizovanou.

Drogová závislost	☐	Šikana, mobbing, bossing	☐
Extremismus	☐	Závislost na moderních technologiích	☐
Gamblerství	☐	Rovnost mužů a žen	☐
Kriminalita	☐	Sport, zdravý životní styl, relaxace	☐

8. Z následujících možností vyberte jednu oblast prevence rizikového chování, kterou má podle Vás AČR ve svých programech nejhůře zpracovanou a realizovanou.

Drogová závislost	☐	Šikana, mobbing, bossing	☐
Extremismus	☐	Závislost na moderních technologiích	☐
Gamblerství	☐	Rovnost mužů a žen	☐
Kriminalita	☐	Sport, zdravý životní styl, relaxace	☐

9. Máte možnost vyjádřit se či ovlivnit tematické zaměření preventivních programů, akcí, aktivit?

ANO / NE